

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS
MINISTERIJOS**

2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2019 m. kovo 1 d.
Vilnius

TURINYS

VADOVO ŽODIS	3
I SKYRIUS. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS	4
PIRMASIS SKIRSNIS: KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ	4
ANTRASIS SKIRSNIS: STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	6
1 strateginis tikslas: PRIEINAMUMAS IR DALYVAVIMAS	6
2 strateginis tikslas: SĄLYGOS	21
II SKYRIUS. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS	25
2.1 kryptis: Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką.....	25
2.3 kryptis: Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka	27
2.4 kryptis: Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje	29
5.3 kryptis: Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas.....	31

VADOVO ŽODIS

Įgyvendinant kultūros ministro valdymo sričių misiją puoselėti atvirą Lietuvos kultūrą, kūrybinį potencialą, siekiant valstybės ir visuomenės gerovės, 2018 m. buvo pasiekta puikių rezultatų.

Pirmiausia verta pasidžiaugti, kad 2018 m. sėkmingai paminėtas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis. Kultūros ministerija reikšmingai prisidėjo įgyvendinant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programą ir jos kultūrinę dalį, kuri įtraukė visuomenę ne tik stebėti, bet ir aktyviai dalyvauti įvairiuose šventiniuose renginiuose, o Lietuvos vardas buvo girdimas ir užsienio šalyse, kuriose vyko daugiau nei 100 renginių, pristatančių mūsų šalies kultūrą, meną ir pasiekimus. „Kantar TNS“ atlikto tyrimo duomenimis¹, valstybės atkūrimo šimtmečio šventimas visuomenėje vertinamas itin pozityviai – beveik 9 iš 10 apklaustųjų nurodė, kad šimtmetis švęstas sėkmingai. Toks pozityvus visuomenės vertinimas rodo augantį visuomenės aktyvumą ir sąmoningumą, stiprėjančią tapatybę, polinkį dalyvauti kultūroje bei socialinę atsakomybę.

2018 m. pradėtas įgyvendinti ne vienas inovatyvus projektas, visuomenei atskleidžiantis kultūros vertę. Išskirtinas Mokinio kultūros pasas, kuriuo 2018 m. pasinaudojo 82 proc. pradinukų, ir nemokamas Kultūros ministerijos pavaldumo muziejų lankymas, pritraukęs daugiau kaip 227 tūkst. mokinių. Šie išbandyti ir patobulinti projektai, tikimasi, reikšmingai prisidės prie aktyvesnio visuomenės dalyvavimo kultūros ir meno veiklose. To ypač tikimasi ateityje, ne tik didinant kultūros prieinamumą, bet ir ugdant paklausą, visų pirma, tarp vaikų ir jaunimo, siekiant dalyvavimą kultūroje paversti sąmoningu pasirinkimu. Taip pat 2018 m. pradėjo veikti naujos kultūros finansavimo schemos, nukreiptos į kultūros prieinamumo didinimą ir kultūros paslaugų kokybės gerinimą – tai Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa ir Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis, įgyvendinamas kartu su Lietuvos kultūros taryba.

Nuosekliai atnaujinama kultūros įstaigų infrastruktūra, investicijas nukreipiant ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei ir atitinka tikslinių grupių lūkesčius bei poreikius. 2018 m. užbaigtas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų atstatymo projektas ir pradėtas įgyvendinti ne vienas didelio masto kultūros infrastruktūros atnaujinimo projektas (Lietuvos nacionalinio dramos teatro, Lietuvos nacionalinės filharmonijos, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro ir kt. projektai), inicijuotas Nacionalinės koncertų salės, atitinkančios pasaulinius standartus, paslaugų infrastruktūros sukūrimas, kuriai jau paskelbtas tarptautinis architektūrinis idėjos viešasis konkursas. Iššūkiu ir toliau išlieka Gedimino kalno sisteminga tvarkyba ir ilgalaikis stabilizavimas. 2018 m. buvo baigti Gedimino kalno šiaurės vakarų šlaito tvarkybos darbai, tačiau didžiausios rizikos naujoms nuošliaužoms susiformuoti išlieka pietrytiniame ir vakariniame šlaituose. Šiuo metu Gedimino kalno ekstremali situacija yra valdoma, vykdoma aktyvi pietrytinio šlaito stebėseną, organizuojamas viso Gedimino kalno kompleksinio sutvarkymo projekto rengimas.

Pasiekti efektyvų valdymą kultūros sektoriuje ir pagerinti sąlygas kultūros plėtrai galima tik turint tinkamai subalansuotus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Kultūros ir meno darbuotojų, kuriems keliami patys aukščiausi profesinio meistriškumo reikalavimai, vidutinis darbo užmokestis tiek Lietuvoje, tiek visoje ES vis dar yra vienas mažiausių. Todėl kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčio didinimo klausimas išlieka ypač aktualus. Nors Lietuvos Respublikos 2019 m. valstybės biudžete tikslingai kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti numatyta 5,7 mln. eurų suma, dar 2,523 mln. eurų tikimasi pritraukti iš savivaldybių. Tačiau siekiant, kad kultūros ir meno darbuotojų vidutinis darbo užmokestis sudarytų bent 90 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio (dabar tai sudaro tik 77 proc.), kultūros sektoriui būtinas ženkliai didesnis finansavimas.

2019 ir vėlesniais metais bus telkiamasi nuosekliai formuoti subalansuotą ir integralią kultūros politiką, kuriant įtraukią kultūrą darniai visuomenei ir gyventojų gerovei. Didžiausi ateities siekiai ir iššūkiai bus kultūros politikos prioritetų įtvirtinimas rengiamuose valstybės ilgalaikio planavimo dokumentuose, paskatų sistemos sukūrimas kultūros ministro valdymo srities kultūros įstaigų valdymo ir veiklos efektyvumui didinti bei aktualių kultūros politikos įgyvendinimo modelių pasiūlymas regionuose, įtraukiant ir įgalinant savivaldos institucijas bei vietos bendruomenes.

¹ <https://lrvk.lrv.lt/lt/naujienos/tyrimas-valstybes-atkurimo-simtmeti-sventeme-sekmingai>

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Svarbiausi išoriniai pokyčiai, turėję įtaką kultūros ministro valdymo sričių strateginio veiklos plano įgyvendinimui:

Ekonominiai ir socialiniai veiksniai:

Kultūros ministerijos biudžetas 2018 m. didėjo 28 mln. eurų lyginant su 2017 m. biudžetu, (2017 m. – 140 mln. eurų, 2018 m. – 168 mln. eurų). Biudžetas didžiąja dalimi (22 mln. eurų) didėjo dėl didesnių ES struktūrinių fondų lėšų, kurias buvo planuota panaudoti įsibėgėjant kultūros infrastruktūros modernizavimo ir paveldo aktualizavimo projektų įgyvendinimui, tačiau dėl užsitęsusių kompleksinių investicijų planavimo proceso ir viešųjų pirkimų procedūrų projektuose dalies lėšų nepavyko panaudoti 2018 m., todėl tai numatyta padaryti 2019 ir vėlesniais metais.

2018 m. papildomai skirtos valstybės biudžeto lėšos sudarė prielaidas valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinės veiklos finansavimą išskelti iš Kultūros rėmimo fondo, tam specialiai sukuriant Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinę programą. Taip pat Kultūros rėmimo fonde buvo iniciuotas naujos programos „Tolygi kultūrinė raida“ sukūrimas. Tikimasi, kad naujas finansinis mechanizmas padės užtikrinti kultūros prieinamumą ir jos įvairovę regionuose, mažinti kultūrinę atskirtį tarp regionų, stiprinti vietos kultūrinį identitetą. Papildomos valstybės biudžeto lėšos 2018 m. buvo skirtos ir kino srities plėtrai, bibliotekoms naujoms knygoms įsigyti ir kultūros srities darbuotojų atlyginimams didinti. Tačiau pažymėtina, kad 2018 m. teko priimti sprendimą sumažinti Valstybės investicijų programai skirtas lėšas nukreipiant 2,3 mln. eurų Dainų šventei, kuriai surengti nebuvo skirta papildomų lėšų. Atitinkamai dėl to įsipareigojimai užbaigti dalį kultūros investicijų projektų persikėlė vėlesniems metams.

Džiaugiamės, kad sėkmingam Kultūros paso projekto įgyvendinimui 2018 m. pavyko pritraukti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos administruojamas ES lėšas, Susisiekimo ministerijos administruojamomis ES lėšomis pradėti įgyvendinti 7 skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai, o Vidaus reikalų ministerijos administruojamomis ES lėšomis 2019 m. pradedami įgyvendinti 2 viešojo valdymo tobulinimo projektai. Tačiau pažymėtina, kad nors 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Kultūra“ tarpinstituciniame veiklos plane yra numatyta priemonė „Plėtoti kūryba paremtas partnerystes, kūrybingumą ugdančias programas ir metodus visais švietimo lygmenimis“, vis dar tęsiamos derybos su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, rengiami planavimo dokumentai dėl kūrybinių partnerystės projektų įgyvendinimo. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad svarbus viso valstybinio kultūros įstaigų tinklo efektyviam viešajam valdymui projektas „Strateginio planavimo ir valdymo procesų Kultūros ministerijoje ir kultūros ministro valdymo srityje veikiančiose įstaigose tobulinimas ir efektyvinimas“ jau kurį laiką yra sustabdytas dėl Finansų ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos koordinuojamos strateginio planavimo reformos valstybės lygiu, o tai labai apsunkina Kultūros ministerijos strateginio valdymo procesus, stabdo numatytus kokybinius valdymo pokyčius pačioje ministerijoje bei ministro valdymo srities įstaigose.

Kultūros ir meno darbuotojų skaičius per pastaruosius metus tendencingai mažėja (nuo 26 tūkst. 2014 m., 24,8 tūkst. 2017 m. iki 23 tūkst. 2018 m.) ir apie pusę kultūros ir meno darbuotojų dirba privačiame sektoriuje. Būtina įvertinti ir tai, kad daugiau nei pusė viešajame sektoriuje dirbančių kultūros ir meno darbuotojų dirba savivaldybių įstaigose, o kultūros paslaugų teikimas yra savarankiškoji vietos savivaldos funkcija. Pažymėtina, kad Kultūros ministerijos pavaldumo ir nacionalinės kultūros įstaigos jau dabar susiduria su dideliu kvalifikuotų darbuotojų trūkumu dėl pralaimimos konkurencijos su privačiu sektoriumi bei kitų ES šalių kultūros sektoriuje siūlomu 5–6 kartus didesniu darbo užmokesčiu. Žemas kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestis nepritraukia jaunų, kvalifikuotų kultūros ir meno darbuotojų į viešąjį kultūros sektorių, o tai sietina su kylančiais iššūkiais užtikrinant kokybiškų kultūros paslaugų prieinamumą ir tolygumą.

Politiniai ir teisiniai veiksniai

Kultūros strateginio vaidmens valstybės politikoje įtvirtinimas teisėkūros priemonėmis išlieka vienu didžiausių politiniu įsipareigojimu. 2018 m. Kultūros ministerija sulaukė kritikos dėl bendradarbiavimo su kultūros bendruomene trūkumo diskutuojant kultūros politikos ateities klausimais. Laikomės nuomonės, kad strateginiai kultūros srities dokumentai turėtų būti rengiami ir aktualūs klausimai sprendžiami vykdant atvirą ir išsamią diskusiją su kultūros bendruomene. Atitinkamai svarbių kultūros politikos dokumentų parengimas nusikėlė į 2019 m. – pradėtas vystyti aktyvus dialogas su kultūros bendruomene tobulinant kultūros strategiją „Kultūra 2030“, taip pat atnaujintas Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto ir Integralaus kultūros paveldo apsaugos politikos modelio rengimas. Pažymėtina ir tai, kad 2018 m. pradėti rengti svarbiausi naujo laikotarpio valstybės ilgalaikio planavimo dokumentai – Nacionalinis pažangos planas, Lietuvos teritorinis bendrasis planas, 2021–2027 m. ES finansinio periodo planavimo dokumentai. Laikomės pozicijos, kad bendrosios kultūros politikos nuostatos, principai ir prioritetai turi būti harmoningai atspindėti visuose šiuose dokumentuose.

Įgyvendinant XVII Vyriausybės programą, 2018 m. buvo parengti teisės aktų projektai siekiant atnaujinti valstybės paramos žiniasklaidai modelį, tačiau Seimo Kultūros komitete parengtam modeliui pritarta nebuvo. Seimo Kultūros komiteto sprendimu buvo sudaryta nauja darbo grupė išvadoms ir siūlymams pateikti dėl minėto žiniasklaidos modelio atnaujinimo bei naujos valstybės paramos žiniasklaidai institucijos įsteigimo. Tokiu būdu Seimo Kultūros komitetas perėmė minėtos iniciatyvos įgyvendinimą iš Kultūros ministerijos.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas:

PRIEINAMUMAS ir DALYVAVIMAS.

Skatinti kultūros prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms ir jų dalyvavimą kultūroje plėtojant aukštos kokybės kultūros paslaugas

Aktyvus dalyvavimas kultūroje skatina kūrybingumą, kuris tiek Lietuvoje, tiek ES šalyse vis plačiau pripažįstamas svariausiu modernios visuomenės ir šalies pažangos veiksniumi.

Pirmuoju strateginiu tikslu siekiama užtikrinti nacionalinės kultūros gyvybingumą, saugumą, kokybiškos informacijos prieinamumą visuomenei, sudaryti sąlygas žmogui stiprinti gebėjimus suvokti vykstančius procesus, prisitaikyti prie šiuolaikinio gyvenimo pokyčių, lavinti kritinį mąstymą. Tokia politika siekiama telkti visuomenę, suteikti jai bendrų vertybių, padėti atpažinti bendrus tapatumo bruožus, skatinti kūrybą ir jos sklaidą Lietuvoje ir užsienyje.

Pirmajam strateginiam tikslui įgyvendinti parengtos trys programos (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančių programų ir atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-07	Meno kūrybos plėtra, kūrybinio potencialo stiprinimas, kultūros žinomumo didinimas	39349,0	40693,3	40048,7	98,4
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		-	-	-	-
01-08	Informacijos išteklių visuomenei plėtra, istorinės atminties, tradicijų, kultūros paveldo apsauga ir aktualizavimas	62128,0	64571,3	53140,4	82,3
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		19695,0	19695,0	10987,0	55,8
01-09	Kultūros rėmimo fondas	17109,0	18499,2	16919,2	91,7
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		-	-	-	-

* 01-09 programos patikslintame asignavimų plane asignavimai didėjo 8 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais patvirtintame plane, nes buvo įkeltos 2017 m. viršplaninės pajamų iš mokesčių lėšos.

** 01-08 programos asignavimų panaudojimo nuokrypiai susidarė dėl nepanaudotų pavaldžių biudžetinių įstaigų pajamų įmokų likučių, kurie persikelia į 2019 metus (tai sąlygoja asignavimų plano patikslinimą ir įvykdymą) ir mažiau nei planuota panaudotų 2014–2020 metų ES fondų investicijų lėšų (užsitęsę kompleksinių investicijų planavimo procesas ir viešųjų pirkimų procedūros projektuose).

Pirmojo strateginio tikslo pažangai matuoti nustatyti keturi efekto vertinimo kriterijai:

E-01-01: Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu (proc.);

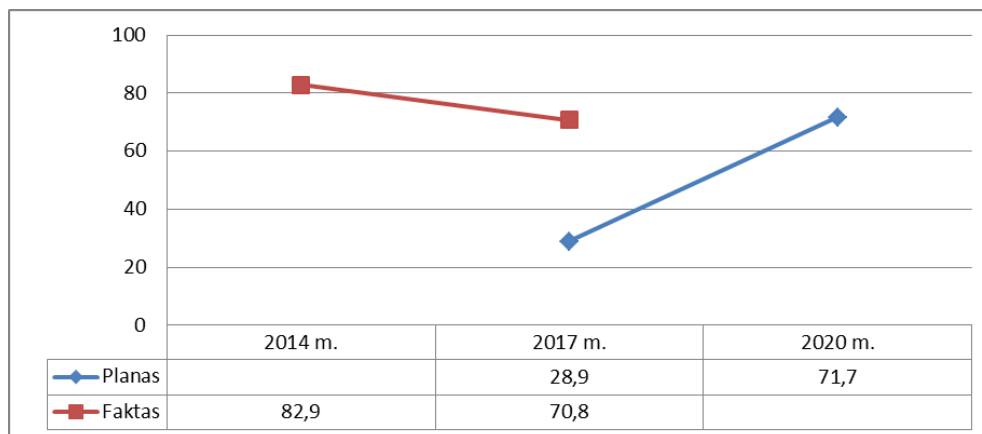
E-01-02: Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis (proc.);

E-01-03: Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis (proc.);

E-01-04: Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe (proc.).

E-01-01 (žr. 1 grafiką): 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“² rezultatai atskleidė, kad kultūros prieinamumas 2014–2017 m. laikotarpiu gyventojams sumažėjo 12,1 proc., tai siejant su gyventojų perkamosios galios sumažėjimu.

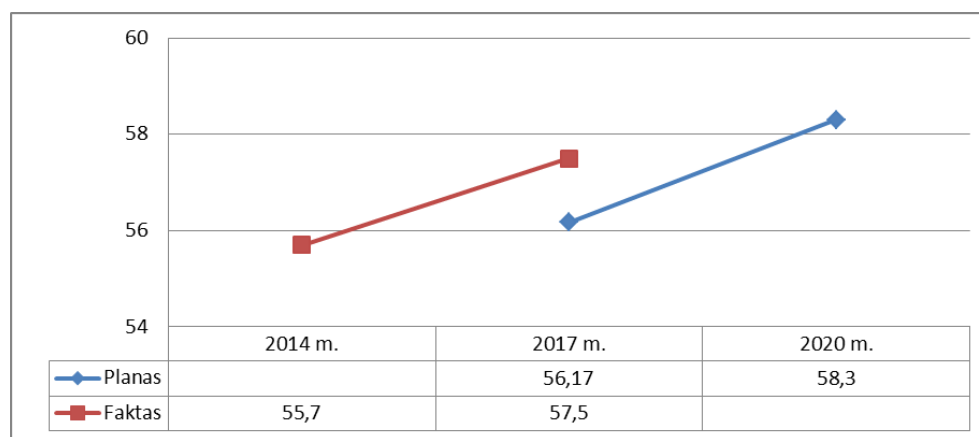
² Tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ atliekamas kas trejus metus (buvo atliktas 2014 m. ir 2017 m., taip pat numatome atlikti 2020 m.). Pateikiamos atlikto tyrimo faktinės ir prognozuojamos reikšmės 2020 metams.

1 grafikas. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.

Duomenų šaltinis: 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“³.

Tikslingai įgyvendinamos tokios iniciatyvos kaip profesionalaus scenos meno mobilumo programa, kultūros pasas, nemokamas muziejų lankymas, Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis, kultūros infrastruktūros atnaujinimas bei kt. gerina kultūros prieinamumą. Numatome, kad toliau nuosekliai plėtojant šias bei kuriant kitas į kultūros prieinamumą nukreiptas iniciatyvas, gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu didės ir planuojama 2020 m. vertinimo kriterijaus reikšmė bus pasiekta.

E-01-02 (žr. 2 grafiką): 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“² rezultatai atskleidė, kad šalies mastu dalyvavimas kultūroje tiriamuoju laikotarpiu iš esmės nekito, tačiau stebimos pokyčio tendencijos – pozityvios. Lyginant 2014 m. ir 2017 m. situaciją, stebimas reikšmingai išaugęs gyventojų dalyvavimas kultūrinėse veiklose regionuose (ypač mažuose miesteliuose ir kaimuose) – žr. 10 grafiką.

2 grafikas. Visuomenės narių, kurie linkę⁴ dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis, proc.

Duomenų šaltinis: 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“.

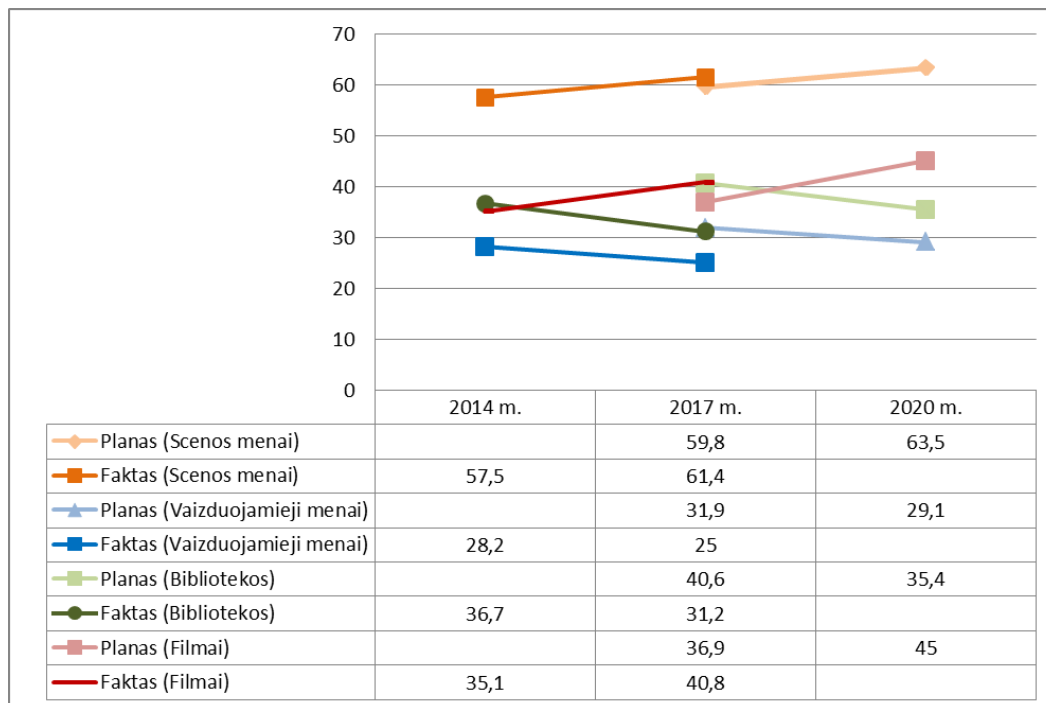
Numatome, kad tokios iniciatyvos kaip kultūros pasas, nemokamas muziejų lankymas, kurios pilna apimtimi pradedamos įgyvendinti nuo 2019 m., taip pat Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis reikšmingai prisidės prie aktyvesnio visuomenės dalyvavimo kultūrinėje meninėje veikloje ir išliekant esamoms tendencijoms 2020 m. numatytas tikslas (58,3 proc.) turėtų būti pasiektas. To ypač tikimasi tolimesnėje perspektyvoje kultūra ir menu ugdamą jaunąją kartą.

³ Planinė vertinimo kriterijaus E-01-01 reikšmė ir pasiektas rezultatas nelygintini, nes 2017 m. atliekant tyrimą buvo pakeista kultūros paslaugų prieinamumo vertinimo rodiklio apskaičiavimo metodika, o planinė šio vertinimo kriterijaus reikšmė planuota pagal 2014 m. atlikto tyrimo prognozuotą reikšmę, kuri buvo skaičiuota taikant kitą skaičiavimo algoritimą.

⁴ „Linkę“ – jau dalyvauja arba yra linkę dalyvauti.

E-01-03 (žr. 3 grafiką): 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“² rezultatai atskleidė, kad nors vieną kultūros produktą vartoja visi Lietuvos gyventojai (99,8 proc.). Patebimas kultūros vartojimo persikėlimas į virtualią erdvę, išaugęs scenos meno paslaugų (3,9 proc) ir filmų produkcijos (5,7 proc.) vartojimas lyginant 2017 m. atlikto tyrimo duomenis su 2014 m., tačiau nežymiai sumažėjęs bibliotekų⁵ ir vaizduojamųjų menų paslaugų vartojimas. Nors gyventojų vertinimu scenos meno paslaugos sunkiau prieinamos, tačiau jų vartojimas yra sąlyginai aukštas. Kitokia tendencija pastebima dėl kino filmų – jų tiek prieinamumas, tiek vartojimas reikšmingai auga, ką galima vertinti kaip tiesioginę teigiamą koreliaciją.

3 grafikas. Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis, proc.

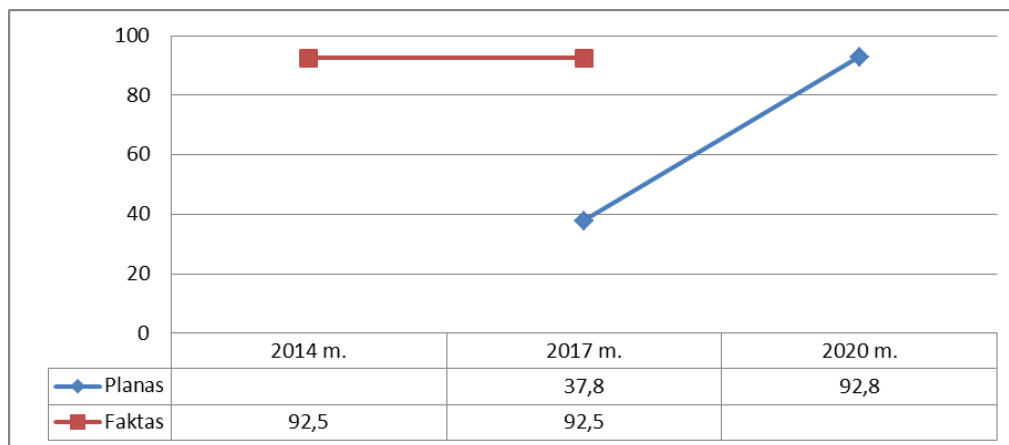
Duomenų šaltinis: 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“.

Įvertinus pradėtas taikyti ir numatomas taikyti intervencijas (kultūros paslaugų mobilumas, paslaugų tolygumo ir kokybės užtikrinimas, ypač savivaldybių lygmenyje, bazinis kultūros paslaugų paketas, paslaugų bei infrastruktūros modernizavimas ir aktualizavimas bei kt.), tikimasi, kad kultūros paslaugų prieinamumas didės ir atitinkamai kultūros paslaugų vartojimo 2020 m. numatyti tikslai turėtų būti pasiekti.

E-01-04 (žr. 4 grafiką): 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“² rezultatai atskleidė, kad po didelio kultūros paslaugų kokybės pagerėjimo 2014 m. situacija stabilizavosi, t. y. didžioji dalis gyventojų kultūros paslaugų kokybę vertina kaip nepakitusią; kultūros paslaugų kokybės pagerėjimą ar pablogėjimą nurodo gerokai mažesnės gyventojų grupės. Tyrimo duomenimis, kokybiškiausias paslaugas kultūros srityje 2017 m. teikė viešosios bibliotekos (tam įtakos turėjo kryptingai vykdomi bibliotekų kompiuterizavimo, skaitmeninimo ir infrastruktūros atnaujinimo projektai bei naujų paslaugų plėtra įvairioms visuomenės grupėms), sąlyginai gerai gyventojai vertina ir knygų bei periodinių leidinių kokybę.

⁵ 2014 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ metu buvo klausama bendrai apie lankymąsi bibliotekose (įskaitant tiek viešąsias bibliotekas, tiek mokymosi įstaigų ir kitas ne viešąsias bibliotekas). 2017 m. klausimas buvo patikslintas ir buvo klausama tik apie lankymąsi viešosiose bibliotekose. Iš abiejų tyrimų eliminavus 15–24 metų amžiaus Lietuvos gyventojus, kurie 2014 m. atsakydami į klausimą galvojo ne tik apie viešąsias, bet ir apie mokymosi įstaigų bibliotekas, gauti labiau palyginami duomenys (nes 25 metų ir vyresni gyventojai, jeigu naudojami bibliotekomis, tai dažniausiai viešosiomis) ir galima kelti prielaidą, kad naudojimas viešųjų bibliotekų paslaugomis per pastaruosius metus reikšmingai nekito.

4 grafikas. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe, proc.

Duomenų šaltinis: 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“⁶.

Išliekant esamoms tendencijoms, 2020 m. numatytas tikslas (92,8 proc.) turėtų būti pasiektas, t. y. išlaikytas itin aukštas pasitenkinimo kultūros paslaugomis kokybės vertinimas. Numatome, kad gyventojų pasitenkinimo kultūros paslaugų kokybe aukštam vertinimui įtakos turės kryptingai vykdomas kokybiškų kultūros paslaugų plėtros skatinimas, taip pat kultūros paslaugų kokybės atotrūkio tarp centro ir periferijos visoje Lietuvos teritorijoje mažinimas bei Lietuvos kultūros įstaigų tinklo infrastruktūros nuoseklus modernizavimas, taip pat gerinant viešąsias kultūros paslaugas teikiančių įstaigų valdymą. Tolygiai prieinamas kokybiškas kultūros paslaugas kaip siekį numatome įtvirtinti valstybės ilgalaikio planavimo dokumentuose.

Ministerijos atliktų darbų ir šiems darbams atlikti skirtų lėšų panaudojimo įtaką efekto vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimui trumpuoju laikotarpiu sunku įvertinti. Šių vertinimo kriterijų reikšmės matuojamos kas trejus metus, atitinkamai 2020 m. bus galima objektyviai konstatuoti ryšį tarp per trejus metus nuveiktų darbų bei investuotų lėšų ir pasiektų vertinimo kriterijų reikšmių.

2018 M. SVARBIAUSI PASIEKTI VEIKLOS REZULTATAI IR ATLIKTI DARBAI

Skatinamas profesionalus menas

Scenos meno plėtra

Lietuvos teatruose ir koncertinėse įstaigose 2018 m. apsilankė per 1,2 mln. žiūrovų ir klausytojų. Lyginant su 2017 m. teatrų ir koncertinių įstaigų lankytojų skaičius išaugo 47 proc. (2017 m. – 852,3 mln. lankytojų). Tam įtakos turėjo aktyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla taikant naujus vadybinius sprendimus, organizuojant naujus kultūrinius ir edukacinius renginius, nepaisant to, jog dalis įstaigų šiuo metu yra modernizuojamos ir negali naudotis savo turimomis salėmis. 2018 m. teatrai ir koncertinės įstaigos daugiau nei 2017 m. parodė spektaklių / surengė koncertų tiek Lietuvoje (3659), tiek užsienyje (128). Pažymėtina, kad 2018 m. pirmą kartą nacionaliniams ir valstybiniais teatrams bei koncertinėms įstaigoms skirtos Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos lėšos, kuriomis pasinaudojusios įstaigos padidino savo veiklos rodiklius. Taip pat paminėtina, kad 2018 m. visi nacionaliniai ir valstybiniai teatrai bei koncertinės įstaigos aktyviai prisidėjo prie iškilus ir prasmingo Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio paminėjimo.

Įgyvendinama profesionalaus scenos meno nacionalinė programa

2018 m. pradėta įgyvendinti Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa⁷, 3 mln. eurų tikslingai skiriant nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinei veiklai

⁶ Planinė vertinimo kriterijaus E-01-04 reikšmė ir pasiektas rezultatas nelygintini, nes 2017 m. atliekant tyrimą buvo pakeista kultūros paslaugų kokybės vertinimo rodiklio apskaičiavimo metodika, o planinė šio vertinimo kriterijaus reikšmė planuota pagal 2014 m. atlikto tyrimo prognozuotą reikšmę, kuri buvo skaičiuota taikant kitą skaičiavimo algoritmą.

⁷ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4a66d2b0d5bc11e7910a89ac20768b0f/CNwxRUJGLI>

vykdyti. Šios programos lėšomis buvo parengtos unikalios koncertinės programos, nauji spektakliai, pristatantys Lietuvos scenos meno pasiekimus, nacionalinę kūrybą, profesionalius kolektyvus bei žymiausius atlikėjus ne tik Lietuvoje, bet ir 13 užsienio valstybių – tai prisidėjo prie Lietuvos kultūros žinomumo bei sklaidos užsienyje stiprinimo. 2018 m. buvo sukurtos 57 naujos koncertinės programos (sukurti 6 nauji lietuvių autorių kūriniai), kurios pristatytos 230 koncertų, iš jų 49 koncertuose užsienyje. Šiuose koncertuose apsilankė per 117 tūkst. klausytojų, iš jų 53 tūkst. klausytojų užsienyje. Teatruose 2018 m. pastatyti 44 nauji spektakliai (iš jų 18 nacionalinės dramaturgijos), kurie parodyti 674 kartų, iš jų 29 viešai atlikti užsienyje. Šiuose spektakliuose apsilankė per 101 tūkst. žiūrovų, iš jų 67 tūkst. žiūrovų užsienyje. Taip pat buvo finansuoti užsienio scenos meno kolektyvų pasirodymai Lietuvoje – 15 muzikos kolektyvų koncertinės programos ir 16 teatrų spektakliai, organizuotos jaunųjų menininkų rezidencijos, sukurti koprodukcijos projektai su kitais Lietuvos ir užsienio teatrais, organizuoti festivaliai ir kūrybinės dirbtuvės, paskatintos gastrolės Lietuvos regionuose ir užsienyje. Verta pažymėti ir tai, kad 6 scenos meno įstaigos pritraukė (rėmėjų lėšos) ir uždirbo (gautos pajamos) daugiau lėšų, negu joms buvo skirta pagal programą. Pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinei filharmonijai pavyko pritraukti ir uždirbti dvigubai daugiau lėšų, nei buvo skirta (200 proc.), Kauno lėlių teatrui ir Kauno valstybiniam muzikiniam teatrui atitinkamai 166,7 proc. ir 160,6 proc. Kitos įstaigos vykdydamos projektus surinko pajamų ir rėmėjų lėšų dvigubai daugiau, nei ankstesniais metais.

Kino meno plėtra

2018 m. buvo sėkmingi lietuviškam kinui. Buvo sukurta 40 nacionalinių ir bendros gamybos filmų (dalis jų skirti Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui, svarbioms Lietuvai asmenybėms, Lietuvos istorijai, pvz., „Purpurinis rūkas“, „Spec. Žvėrynas“, „Rūta“), kurių didžioji dalis (68 proc.) pristatyti A klasės tarptautiniuose kino festivaliuose ir mugėse. Švenčiant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį 2018 m. įgyvendinta daug tarptautinių lietuviško kino sklaidos projektų: suorganizuota pirmoji Lietuvos kino savaitė Pekine, pirmasis Baltijos šalių kino festivalis Niujorke, įvyko net keturios nacionalinį kiną išsamiai pristatiusios retrospektyvos, Lietuva viena ar kartu su Baltijos šalimis prisistatė 20-ye tarptautinių kino renginių keturiuose kontinentuose.

Visuomenės pilietiškumui didinti taip pat pasitelkiama kino edukacija. Lietuvos kino centras kartu su Danijos kultūros institutu 2018 m. įgyvendino kino edukacijos projektą „Film LT100“, skirtą Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti. Surengtos 44 kūrybinės kino dirbtuvės Vilniuje, Kaune ir įvairiuose Lietuvos regionuose. Dirbtuvėse dalyvavo per 800 Lietuvos moksleivių. Tarptautinio dvišalės patirties mainų kino edukacijoje projektu siekta pasidalinti patirtimi kino edukacijoje, ugdyti vaikų raštingumą kino srityje naudojant įdomius ir kūrybiškumą skatinančius mokymosi būdus, kurie padeda suvokti, kaip ir kokią įtaką gali turėti audiovizualinis kūrinys.

Taip pat pažymėtina, kad nuo 2013 m. kuriama Kino edukacijos ugdymo bazė, skirta skatinti moksleivius žiūrėti nacionalinį kiną ir jį analizuoti. Į Kino edukacijos ugdymo bazės filmų katalogą 2018 m. įtraukti 6 nauji filmai, iš kurių 3 filmai gali būti naudojami pilietiškumo ugdymo pamokose (parengtos metodinės medžiagos). Iš viso Kino edukacijos ugdymo bazės filmų kataloge jau yra 43 filmai, iš jų 13 gali būti pritaikyti naudoti pilietiškumo ugdymo pamokose. Kasmet į bazę įtraukiami 5–6 nauji lietuviški filmai.

Pratęsta pelno mokesčio lengvata filmų gamybai

2018 m. Lietuvos kino centro užsakymu kūrybinių industrijų konsultacijų įmonė „KEA European Affairs“ (Belgija) atliko tyrimą, kuriame analizavo mokestinės paskatos kino gamybai 2014–2017 m. Lietuvoje rezultatus. Vadovaujantis tyrime pateiktomis išvadomis, Seimas 2018 m. dar penkeriems metams, iki 2023 m. pab., pratęsė pelno mokesčio lengvatą kino gamintojams. Nuo 2019 m. sausio 1 d. Lietuvos ar užsienio kino kūrėjams suteikta bendra parama, kuriai gali būti taikoma lengvata, siekianti 30 proc. visų filmo gamybos išlaidų. Iki šiol ši dalis sudarė 20 proc.

Tyrime konstatuota, kad pastarieji metai kino sektoriui buvo itin produktyvūs – padidėjo tiek nacionalinių, tiek su kitomis šalimis gaminamų filmų apimtys, taip pat išaugo užsienio kino kompanijų projektų skaičius. Per šį laikotarpį dėl mokestinės lengvatos veikimo į Lietuvą buvo pritraukta 24,4 mln. eurų užsienio filmų gamintojų investicijų. Iš viso mokestine lengvata pasinaudojo

68 filmų gamintojai, iš kurių 23 – užsienio kompanijų filmai. Mokestinė lengvata paskatino į Lietuvą su savo projektais ateiti tokias kompanijas kaip BBC, HBO. Taip pat mokestinės lengvatos kinui veikimas paskatino šalies verslininkų investicijas į kino sritį – per ketverių metų laikotarpį iš privačių investuotojų filmų gamybai Lietuvoje buvo pritraukta 8,5 mln. eurų, išaugusios filmų gamybos apimtys lėmė tai, kad 2014–2017 m. laikotarpiu buvo sukurta daugiau nei 12 tūkst. laikinų darbo vietų, o valstybei sumokėtų mokesčių suma siekė beveik 11 mln. eurų.

Skaitymo skatinimas ir literatūros plėtra

2018 m. parengta ir patvirtinta Skaitymo skatinimo 2019–2024 metų programa ir Skaitymo skatinimo 2019–2021 metų veiksmų planas⁸. Programa siekiama skatinti įvairaus amžiaus ir skirtingų socialinių grupių gyventojų motyvaciją skaityti, užtikrinti skaitymą skatinančios aplinkos kūrimą (naujos programos bibliotekose savaitgalį šeimoms, skaitymas garsiai, didesnis paauglių įtraukimas ir tėvo vaidmens skaitymo įgūdžiams lavinti stiprinimas) ir palaikymą bei prieinamumo didinimą. Programoje numatyta ir tęstinė Metų knygos rinkimų akcija, siekiama inicijuoti pasaulyje jau plačiau paplitusį ir pasiteisinusį „Knygų starto“ (skaitymas 0-3 metų vaikams) modelį.

2018 m. Lietuva kartu su Latvija ir Estija viešnios teisėmis prisistatė Londono knygų mugėje. Šis prisistatymas, pirmas tokio masto bendradarbiavimo tarp trijų Baltijos šalių literatūros sklaidos srityje, buvo skirtas valstybių šimtmečiui. Nacionaliniame Lietuvos stende buvo pateikta net 19 naujų lietuvių literatūros vertimų į anglų kalbą dalyvaujant autoriams, pristatyta nacionalinė 240 knygų kolekcija, surengta Baltijos šalių knygų iliustracijų paroda, kurioje pristatyta 15 įdomiausių ir populiariausių šiuolaikinių iliustruotojų kūrinių, surengti 35 kultūriniai ir literatūriniai bei leidybos industrijai skirti renginiai mugėje, Londono bei Mančesterio kultūrinėse institucijose: susitikimai su autoriais, knygų pristatymai, skaitymai, diskusijos, šiuolaikinės Lietuvos kultūros pristatymai ir kt. 2018 m. Lietuvos literatūra ir leidyba taip pat pristatyta tarptautinėse Leipcigo, Kijevo, Lvovo ir Maskvos knygų mugėse, o iliustracijos ir knygos vaikams – Bolonijos knygų mugėje.

Skatinant skaitymą, stiprinant skaitymo įgūdžius bei siekiant sudaryti galimybes Lietuvos visuomenei ir užsienio svečiams susipažinti su svarbiausiomis literatūros ir knygos kultūros aktualijomis, paskatinti naudotis inovatyviomis bibliotekų ir muziejų paslaugomis, ugdyti vaikų ir jaunimo kultūrinę savimone, kasmet organizuojamas didžiausias ir svarbiausias literatūros ir leidybos sektoriaus renginys Lietuvoje, taip pat dažnai vadinamas ir svarbiausiu Lietuvos kultūros įvykiu – tarptautinė Vilniaus knygų mugė. 2018 m. šios jau XIX knygų mugės lankytojams buvo pasiūlyta 564 renginių kultūrinė programa: knygų pristatymai, susitikimai su Lietuvos ir užsienio autoriais, literatūros skaitymai, įvairūs renginiai kūrybinėje studijoje, Bibliotekų erdvėje, muzikos salėje, diskusijos, meno parodos ir kt. Mugė svarbi ne tik literatūros sklaidai bei skaitymo motyvacijai, bet ir knygos idėjos bei knygos meno puoselėjimui, kūrybiškumo skatinimui – čia kasmet rengiamos Lietuvos ir užsienio šalių knygos meno parodos, organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, pristatomi iškilieji knygų kūrėjai ir jų darbai. Iš viso mugė pritraukė 370 dalyvių iš 10 šalių, 53 užsienio svečius iš 21 šalies bei per 67 tūkst. lankytojų.

Pagrindinis instrumentas lietuvių literatūros sklaidai, jos pažinimui ir matomumui yra vertimų programa, skirta Lietuvos autorių knygų vertimams į kitas kalbas paremti. 2018 m. paremta 41 knyga ir 19 bandomųjų vertimų.

Formuojama mecenavimo kultūra

2018 m. priimtas Mecenavimo įstatymas, kuriuo siekiama formuoti mecenavimo kultūrą, skatinti privačias iniciatyvas kultūros ir meno plėtros srityje, sudaryti palankias sąlygas remti visuomenei svarbius kultūros, meno, kitų sričių projektus. Pirmą kartą įstatymu apibrėžtas mecenato statusas ir įtvirtinti du mecenavimo lygiai: paramos suteikimas visuomenei svarbiems projektams įgyvendinti už daugiau nei 1 mln. eurų suteikia teisę pretenduoti į nacionalinio mecenato statusą, o parama už daugiau nei 250 tūkst. eurų vienoje iš savivaldybių – tos savivaldybės mecenato statusą. Įstatyme įtvirtinta, kad mecenatais galės tapti tiek fiziniai, tiek ir juridiniai nepriekaištingos reputacijos asmenys.

⁸ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/37e2e820d39711e8bea9885f77677ec1>

Remiantis šiuo įstatymu 2018 m. lapkričio mėn. suteiktas pirmasis nacionalinio mecenato vardas Arvydui Paukščiui – bendrovės „Teltonika“ steigėjui ir savininkui, parėmusiam Balbieriškio Švč. M. Marijos Rožančinės bažnyčios atstatymo projektą, pirmą kartą įteikiant mecenato ženklą.

Modernizuojama autorių teisių apsauga

Pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas su Pasauline intelektinės nuosavybės organizacija

Kultūros ministerija, siekdama modernizuoti autorių teisių apsaugą Lietuvoje bei skatinti visuomenės švietimą ir pagarbą intelektinei nuosavybei, 2018 m. pabaigoje pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Pasauline intelektinės nuosavybės organizacija (PINO). Šiuo susitarimu 2019–2020 m. siekiama gerinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos priemonių reglamentavimą skaitmeninėje aplinkoje; teikti naujas teisių gynimo priemones, kurios padėtų išspręsti problemas, susijusias su galimybėmis neleisti neteisėtai viešai naudotis autorių teisių saugomais kūrinių internete; didinti visuomenės informuotumą ir pagarbą autorių teisėms ir formuoti piratavimo problematikos suvokimą bei nustatyti būdus, kaip jį sumažinti, kartu sukuriant vartotojams teisėtą prieigą prie turinio.

Tobulinamas autorių teisių ir gretutinių teisių teisinis reglamentavimas

2018 m. parengti ir priimti Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimai, papildantys įstatyme numatytą išimčių ir apribojimų autorių teisėms reglamentavimą, kuris užtikrina išleistų kūrinių konvertavimą į alternatyvią formą, skirtą akliems, regėjimo sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims, ir numato sąlygas tarpvalstybiniam prieinamos formos kopijų keitimuisi.

Taip pat 2018 m. priimti Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimai, sudarantys teisinės sąlygas taikyti autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo priemones, kurios užkirstų kelią neteisėtam autorių teise saugomo turinio atgaminimui ir viešam paskelbimui internetinėje erdvėje.

Stiprinamas Lietuvos kultūros ir kūrybinio potencialo žinomumas

Lietuvos kultūra plačiai pristatyta užsienyje

2018 m. sėkmingai įgyvendinti Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio renginiai užsienyje. Minint Lietuvos šimtmetį surengta daugiau nei 100 renginių užsienyje, pristatančių mūsų šalies kultūrą, meną ir pasiekimus. Pažymėtini unikalūs tarptautiniai kultūros projektai: 2018 m. Orsė muziejuje Paryžiuje veikė Baltijos šalių meno paroda „Laukinės sielos. Baltijos šalių simbolizmo dailė“, Lietuva kartu su Estija ir Latvija buvo pagrindinės Londono knygų mugės viešnios („Baltic Countries Market Focus“), įgyvendintos klasikinės ir šiuolaikinės muzikos programos Varšuvoje, Berlyne, Paryžiuje ir Stokholme, Baltijos šalių operos teatrų mainai, Lietuvos ir Lenkijos jaunųjų menininkų parodos Vilniuje ir Varšuvoje ir kiti projektai. Lietuvos kultūra 2018 m. kompleksiskai pristatyta Italijoje – įgyvendintas Lietuvos valstybingumo atkūrimo šimtmečiui skirtas Lietuvos menų festivalis „FLUX. Festival Lituano delle Arti“ Romoje. Festivalio metu suorganizuota 20 renginių (parodos, koncertai, spektakliai), kuriuose apsilankė per 9,7 tūkst. žmonių.

Lietuvos šimtmečio renginiai užsienyje sutraukė daugiau nei 300 tūkst. lankytojų, įgyvendintos specialios viešinimo kampanijos Paryžiuje ir Romoje, lėmusios daugiau nei 100 publikacijų Prancūzijos ir Italijos žiniasklaidoje, o integruotas tarpinstitucinis bendradarbiavimas sudarė sąlygas sustiprinti projektų poveikį organizuojant valstybės vadovų vizitus bei pristatant Lietuvos turizmo galimybes.

2018 m. Lietuvos architektūra buvo pristatyta Venecijos architektūros bienalėje su Nomedos ir Gedimino Urbonų projektu „Pelkių paviljonas“. Šis projektas buvo skirtas edukacinėms, bendradarbiavimo veikloms, atkreipiančioms dėmesį į aktualias kūrybiškumo, architektūros ir ekologijos problemas. Paviljono edukacinėse veiklose dalyvavo 8 tūkst. žmonių.

Stiprinamas Baltijos šalių kultūrinis bendradarbiavimas

Pasinaudojant sėkmingu Baltijos valstybių bendradarbiavimu rengiantis ir įgyvendinant bendrus projektus, skirtus Baltijos valstybių valstybingumo atkūrimo šimtmečiams, trijų Baltijos valstybių kultūros ministrai 2018 m. Rygoje pasirašė susitarimą, kuriuo įsteigė bendrą Baltijos kultūros fondą.

Fondu bus siekiama skatinti kultūrinį bendradarbiavimą tarp Lietuvos, Estijos ir Latvijos bei už jų ribų ir stiprinti Baltijos valstybių kultūros tarptautiškumą organizuojant bendrus kultūrinius renginius. Bendras metinis Baltijos kultūros fondo dydis – 300 tūkst. eurų (kiekvienai šaliai kasmet skiriant po 100 tūkst. eurų). Fondo veiklos pradžia – 2019 m. sausio 1 d., o jį kas trejus metus rotaciniu principu valdys Estija, Latvija, Lietuva. Numatyta, kad Baltijos kultūros fondas rems profesionalius renginius architektūros, vizualiųjų menų, dizaino, literatūros, muzikos, scenos menų, bibliotekų, muziejų ir archyvų srityse.

2018 m. pasirašytas susitarimas dėl trišalės Lietuvos, Latvijos ir Estijos kultūros ministerijų bendradarbiavimo programos kultūros srityje pratęsimo 2019–2022 metais, skatinant bendradarbiavimą įvairiose kultūros ir kūrybinėse srityse. Kartu su programa patvirtintas ir specialus kultūros renginių, kuriuose Baltijos valstybės drauge dalyvaus Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje bei užsienio šalyse, sąrašas.

Patvirtinta Kultūros tarptautiškumo politikos koncepcija

2018 m. patvirtinta Kultūros tarptautiškumo politikos koncepcija⁹, kuri apibrėžia šios politikos tikslą, uždavinius, principus, laukiamus rezultatus ir nustato kultūros tarptautiškumo politikos integruoto koordinavimo su kitomis politikos sritimis modelį. Dokumente greta kultūrinių yra apibrėžiamos ir socialinės, ekonominės, diplomatinės kultūros tarptautiškumo vertės, kurių tolygus plėtojimas ir jų sąsajų integruotas koordinavimas su Užsienio reikalų ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija bei Vyriausybės kanceliarija turėtų padėti efektyviau panaudoti kultūros ir kūrybinį potencialą valstybės užsienio bei ekonomikos ir inovacijų politikos srityse. Tikimasi, kad kryptingesnis kultūros tarptautiškumo politikos nuostatų įgyvendinimas paskatins kūrybinių produktų ir kultūros paslaugų įvairovę ir konkurencingumą, prisidės prie atviros ir dinamiškos, gebančios veikti nuolat kintančiame pasaulyje visuomenės kūrimo.

Gerinamas informacijos išteklių prieinamumas

Bibliotekų plėtra

Lietuvos bibliotekos – tai didelio potencialo informacinė infrastruktūra, užtikrinanti visuomenės narių mokymosi visą gyvenimą, socialinės ir ekonominės gerovės plėtojimą bei poveikio šalies ir regionų raidai didinimą. Lietuvos bibliotekų tinklą sudaro 2403 bibliotekos. Remiantis Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos statistiniais duomenimis, vienas šalies gyventojas 2018 m. bibliotekose apsilankė vidutiniškai 12 kartų, pasiskolino vidutiniškai 9 leidinius. Lietuvos gyventojų lankymasis viešosiose bibliotekose per pastaruosius metus reikšmingai nekito.

Nuosekliai atnaujinami bibliotekų fondai

2018 m. šalies viešosios bibliotekos įsigijo 245061 fizinių vienetų, 58379 pavadinimų naujų spaudinių, vaizdo ir garso, elektroninių bei kitų dokumentų, kuriais aprūpinta 60 savivaldybių viešųjų bibliotekų ir 5 apskričių viešosios bibliotekos. Šiam tikslui 2018 m. skirta 2 mln. eurų – valstybės biudžeto lėšos, skiriamos viešosioms bibliotekoms dokumentams įsigyti, neatitinka šalies gyventojų poreikių ir ES šalių vidurkio (vienam gyventojui Lietuvoje 2018 m. teko 0,72 euro, kai ES šalių vidurkis – 1,22 euro, Estijoje – 2,32 euro). Norėdama pasiekti ES šalių vidurkį, Lietuva turėtų beveik 2 kartus (lyginant su Estija – 3 kartus) padidinti valstybės finansavimą dokumentams viešosiose bibliotekose įsigyti.

Taip pat 2018 m. atliktas Lietuvos bibliotekų fondo valdymo efektyvumo tyrimas. Tyrimo metu atlikta sisteminė bibliotekų fondų valdymo reglamentavimo situacijos Lietuvoje ir užsienio patirties analizė, identifikuotos esminės problemos, numatytos tendencijos siekiant sukurti integralią visų tipų bibliotekų informacijos išteklių (spausdintų, garsinių, regimųjų, Brailio raštu, elektroninių) fondų valdymo sistemą. Remiantis tyrimo duomenimis, parengta Lietuvos bibliotekų informacijos išteklių fondo valdymo koncepcija ir rekomendacijos jos įgyvendinimui.

⁹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d5ca6dc0039311e9a5eaf2cd290f1944>

Skatinama socialinė ir informacinė gyventojų integracija bibliotekose

Tęsiant bibliotekų aprūpinimą socialinės ir informacinės atskirties gyventojų grupėms skirta įranga ir priemonėmis, 2018 m. Lietuvos aklųjų ir penkios apskričių viešosios bibliotekos organizavo savivaldybių ir mokyklų bibliotekų specialistų, aptarnaujančių negalią turinčius gyventojus, mokymus, kurių metu kvalifikaciją tobulino 373 bibliotekų specialistai. Bibliotekų fizinė ir virtuali aplinka buvo pritaikyta specialiųjų poreikių gyventojams: modernizuotos interneto svetainės, pritaikant negalią turinčių asmenų poreikiams, plėstos edukacinės erdvės, kurioms įsigytos skaitmeninio raštingumo mokymams skirtos IRT priemonės. Taip pat buvo sukurtos ir socialinės ir informacinės atskirties gyventojų grupėms skirtos naujos paslaugos (sukurti animuoti pasakų vaizdo įrašai klausos negalią turintiems vaikams ir jų tėvams, nufilmuotos ir į lietuvių gestų kalbą išverstos paskaitos gyventojams) bei surengta 260 edukacinių ir kultūrinių renginių, skirtų negalią turintiems asmenims. Lietuvos aklųjų biblioteka 2018 m. išleido 437 leidinius, skirtus asmenims, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto.

Įgyvendinant Kultūros ministerijos tęstinį investicijų projektą „Bibliotekų kompiuterizavimas“, 2018 m. viešosiose bibliotekose atnaujinta 230 viešai prieigai skirtų stacionarių kompiuterių su programine įranga. Šiuo projektu siekiama užtikrinti nacionaliniu mastu išplėtotos viešos prieigos kompiuterių ir interneto paslaugų tinklo viešosiose bibliotekose tęstinumą ir plėtrą, sudarant sąlygas koordinuotoms gyventojų skaitmeninio raštingumo didinimo, įgūdžių gerinimo ir įtraukties stiprinimo iniciatyvoms. Iš viso 1243 šalies viešosiose bibliotekose yra 5980 gyventojams skirtų kompiuterizuotų darbo vietų, iš jų 5916 – su interneto prieiga. 2018 m. šiose bibliotekose skaitmeninio raštingumo mokymo renginiuose, skirtuose mažinti gyventojų skaitmeninių įgūdžių skirtumus visoje šalies teritorijoje bei prisidėti prie elektroninių viešųjų ir verslo paslaugų naudojimo skatinimo, buvo apmokyti ir konsultuoti 241,1 tūkst. gyventojų.

Pradėti įgyvendinti skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai

2018 m. pradėti įgyvendinti 7 skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai, kurių metu bus modernizuotos virtualios kultūros paveldo ir kultūrinio turinio informacinės sistemos: Virtuali elektroninio paveldo informacinė sistema (VEPIS), Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema (LIMIS), Lietuvos integrali bibliotekų informacinė sistema (LIBIS), Elektroninio archyvo informacinė sistema (EAIS), informacinė sistema E-KINAS, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos Mediateka, Virtuali aklųjų biblioteka ELVIS. Šie projektai iš dalies finansuojami Susisiekimo ministerijos administruojamomis ES struktūrinių fondų lėšomis, iš viso projektams skirta 27,3 mln. eurų.

Taip pat 2018 m. tęsti Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado informacinės sistemos kūrimo darbai, kuria siekiama užtikrinanti nematerialaus kultūros paveldo vertybių nustatymą, apsaugą ir informacijos apie vertybes sklaidą šalies ir tarptautiniu mastu. Sistemą kurti numatoma užbaigti 2019 m. Į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvadą¹⁰ 2018 m. buvo įtraukta 13 vertybių.

Kuriama gyvybinga informacinė erdvė*Nustatytos visuomenės informavimo politikos strateginės kryptys*

2018 m. parengtos ir patvirtintos Visuomenės informavimo politikos strateginės kryptys 2019–2022 metams¹¹, kuriomis siekiama formuoti ir koordinuoti aiškiais valstybės prioritetais grįstą visuomenės informavimo politiką, skatinti kokybiškos ir patikimos viešosios informacijos sklaidą ir prieinamumą, visuomenės medijų ir informacinį raštingumą, skaidrios, nepriklausomos ir išorinėms grėsmėms atsparios visuomenės informavimo aplinkos funkcionavimą bei užtikrinti nediskriminacinę, subalansuotą ir nuoseklią valstybės paramos bei mokesčių politiką.

¹⁰ <http://savadas.lnkc.lt/apie.html>

¹¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/95c4cf60344211e99595d005d42b863e>

Kuriama Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema

Siekiant užtikrinti atsparumo informacinėms grėsmėms stiprinimą jautriausiose, mažiausiai reguliuojamose ir priešiškai informacijai paveikiausiose Kultūros ministerijos veiklos srityse (kultūros įstaigose), 2018 m. pabaigoje pradėta kurti Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema – sudaromas kultūros įstaigų (muziejų, archyvų, bibliotekų, scenos meno, kultūros paveldo ir kitų įstaigų) tinklas, kuriame dalijamasi patirtimi apie informacines grėsmes, kuriamas koordinuotas atsakas į jas, ugdomos kultūros įstaigų darbuotojų strateginės komunikacijos, medijų ir informacinio raštingumo kompetencijos, gebėjimai atpažinti ketinimus pasinaudoti kultūros sritimi darant neigiamą įtaką ir iš to kylančias grėsmes, reflektuojant į tai kuriamos naujos kultūros paslaugos.

Nuo 2018 m. pab. Kultūros ministerija surengė įstaigų darbuotojams du praktinius seminarus apie šiuolaikinių medijų ir informacinio raštingumo svarbą bei įtaką įvairioms kultūros sritims, taip pat apie strateginę komunikaciją kaip įrankį, kuriant efektyvų atsaką dezinformacijai. Per šį laikotarpį savo kompetencijas kėlė visų Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų atstovai, iš viso mokymuose dalyvavo 117 asmenų. Kultūros ir švietimo sritys yra išskirtinai svarbios planuojant ir įgyvendinant ilgalaikes visuomenės atsparumo įvairios kilmės informacinėms manipuliacijoms programas, stiprinant visuomenės imunitetą, puoselėjant visuomenės informacinę kultūrą. Šviesti ir ugdyti visuomenę, naikinant bet kokią informacinę atskirtį tarp atskirų visuomenės grupių – svarbus kultūros politikos prioritetas.

Kuriama Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema

Kultūros ministerijos iniciatyva parengtos ir 2018 m. priimtose Visuomenės informavimo įstatymo pataisos, kuriomis siekiant užtikrinti didesnę visuomenės informavimo aplinkos skaidrumą nuo 2020 m. pradės veikti vieninga Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema (VIRSIS). VIRSIS bus renkami, kaupiami, stebimi, analizuojami ir nemokamai visuomenei bei suinteresuotoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms skelbiami įstatyme nustatyti duomenys apie Lietuvos Respublikoje visuomenės informavimo veiklą vykdančius viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus, jų dalyvius, veiklą ir valdomas visuomenės informavimo priemones. VIRSIS sukūrimas ir diegimas finansuojamas ES struktūrinių fondų lėšomis. Projektą pagal pasirašytą jungtinės veiklos sutartį įgyvendina Kultūros ministerija ir valstybės įmonė Registrų centras. 2018 m. spalį patvirtinti Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos nuostatai bei Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai.

Skatinama pilietinė-tautinė savimonė*Paminėtas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis ir kitos sukaktys*

Svarbiausias 2018 m. minėjimas, kuriam buvo ypatingai susitelkta – Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis. Kultūros ministerija reikšmingai prisidėjo įgyvendinant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programą ir jos kultūrinę dalį, kuri įtraukė visuomenę ne tik stebėti, bet ir aktyviai dalyvauti įvairiuose šventiniuose renginiuose. Didžiausi bei gausiausiai visuomenę įtraukę šimtmečio renginiai: „Tautiška giesmė aplink pasaulį“, Vasario 16-osios renginiai, šimtmečio Dainų šventė „Vardan tos.“, surengtos parodos, skirtos šimtmečiui, šimtmečio laužai Lietuvos pajūryje, simboliniai laužai Vilniaus Gedimino prospekte, eitynės „Valstybingumo keliu“, „Gloria Lietuvai“ ir kt. Ypatingo dėmesio sulaukė Nacionalinis Lietuvos seniūnijų konkursas „Valstybę kuriame mes“, kurį inicijavo Kultūros ministerija. Sudaryta vertinimo komisija išnagrinėjo ir įvertino konkursui pateiktas 67 paraiškas, iš kurių po apsilankymų atrinktose seniūnijose atrinktos 23 nominuotos seniūnijos. Konkurso nugalėtojai bus apdovanoti 2019 m. kovo mėn.

2018 m. minėtos ir šios istorinės datos bei Lietuvos kultūrai ir istorijai nusipelnusių asmenybių jubiliejai: Sąjūdžio, Adolfo Ramanausko-Vanago 100-ųjų gimimo metinių, Simono Daukanto 225-ųjų gimimo metinių, Tėvo Stanislovo 100-ųjų gimimo metinių, J. Tumo-Vaižganto 150-ųjų gimimo metinių, Lietuvos Tarybos Pirmininko, Lietuvos Valstybės Prezidento Antano Smetonos ir Trakų Dievo motinos, Lietuvos globėjos paveiklo karūnavimo 300-ųjų metų minėjimo metai.

Surengta Lietuvos šimtmečio dainų šventė „Vardan tos...“

2018 m. birželio 30 d.– liepos 6 d. įvyko Lietuvos šimtmečio dainų šventė „Vardan tos...“. Tai buvo didžiausia ir labiausiai visuomenę suvienijusi valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programos dalis. Šimtmečio dainų šventėje dalyvavo 1530 kolektyvų, kurių dalyvių skaičius siekė 36 tūkst. Šventės programose dalyvavo apie 150 tūkst. žmonių, o transliacijas per televiziją stebėjo per 1 mln. žiūrovų. Šimtmečio dainų šventės programą sudarė 15 renginių (Dainų diena Dainų slėnyje Kaune, Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų diena „Šimtas Lietuvos veidų – sujunkime Lietuvą“, Folkloro diena „Didžiųjų žmonių žemė“, Ansamblių vakaras „Tėvyne mūsų“, Šokių diena „Saulės rato ritimai“, Pučiamųjų instrumentų orkestrų koncertas „Vario audra“, Dainų diena „Vienybė težydi“ ir kt.).

Dainų šventė pasižymėjo ir pasaulio lietuvių dalyvavimo gausa. Renginiu „Šimtas Lietuvos veidų – sujunkime Lietuvą“ siekta padėti susitikti viso pasaulio lietuviams ir čia gyvenančioms tautinėms mažumomis. Renginyje dalyvavo 30 lietuvių bendruomenių iš skirtingų pasaulio šalių ir 25 Lietuvos tautinės bendrijos. Renginio metu buvo surengtas koncertas, nematerialaus paveldo pristatymai, taip pat išskirtinė pasaulio lietuvių vizualaus meno paroda. Praėjus 30 metų po pirmosios Lietuvos dailės muziejaus kartu su kitomis institucijomis 1988 m. surengtos lietuvių išeivijos dailininkų kūrybos parodos, 2018 m. Vilniaus rotušėje eksponuoti 54 menininkų iš 19 pasaulio šalių brandžiausi kūrybos darbai.

Paminėtina ir tai, kad suprantant ypatingą Dainų ir šokių švenčių tradicijos ir simbolikos Lietuvoje, Estijoje ir Latvijoje, kuri įrašyta į UNESCO Reprezentatyvų žonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, statusą ir iš to kylančius apsaugos reikalavimus, 2018 m. Baltijos valstybių kultūros ministrai patvirtino Dainų ir šokių švenčių tradicijos apsaugos ir plėtotės 2018–2028 m. veiksmų planą, kuriame pagrindinis dėmesys skiriamas gerosios praktikos ir profesinių žinių mainams, edukacijai bei viešinimui. Plano įgyvendinimą koordinuoja 2018 m. patvirtintas trišalis tarpinstitucinis komitetas.

Didinamas dėmesys bendruomenių įtraukimui plėtojant kultūrą*Sukurtas regioninis kultūros projektų finansavimo modelis*

2018 m. patvirtintas Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis¹². Iš viso 2019 m. regionų kultūros ir meno projektų daliniam finansavimui pagal naują Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamą programą „Tolygi kultūrinė raida“ numatyta paskirstyti 3 mln. eurų. Pirmojo 2019 m. kultūros ir meno projektų finansavimo etapo metu 10 apskričių pagrindu veikiančios Regioninės kultūros tarybos tarp finansuojamų projektų įtraukė 300 iniciatyvų, kurioms jau patvirtintas finansavimas 2019 m. projektams įgyvendinti.

Modeliu siekiama sudaryti galimybę regionams savarankiškai spręsti dėl jiems svarbių kultūros ir meno projektų finansavimo, įtraukiant bendruomenes, kūrėjus, savivaldos institucijas į sprendimų priėmimo procesus. Remiantis šiuo modeliu, savivaldybės yra skatinamos daugiau investuoti į regionui svarbius kultūros ar meno projektus. Tikimasi, kad naujas finansinis mechanizmas padės užtikrinti kultūros prieinamumą ir jos įvairovę regionuose, mažinti kultūrinę atskirtį tarp didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) ir kitų regionų, stiprinti vietos kultūrinį identitetą.

Skatinamos bendruomenių kūrybinės iniciatyvos

2018 m. taip pat inicijuota nauja kūrybinių bendruomenių iniciatyvų programa, kuri nuo 2019 m. bus finansuojama Kultūros rėmimo fondo lėšomis. Programa siekiama skatinti ir įgalinti vietas, įvairios socialinės ar ekonominės padėties, skirtingų interesų grupes ar kitokias bendruomenes dalyvauti meno mėgėjų kūrybinėse veiklose, sudaryti sąlygas gyventojų meninei saviraiškai ir kūrybingumui skatinti (festivaliai, kūrybinės dirbtuvės, šventės, edukacinės programos ir kt.). Programos finansuojamos veiklos: kūrybinės bendruomenių iniciatyvos, mažosios Lietuvos kultūros sostinės (mažųjų Lietuvos kultūros sostinių iniciatyva vystoma jau nuo 2015 m.). 2018 m. dešimties mažųjų Lietuvos kultūros sostinių renginių veiklose dalyvavo 1722 žmonės, o įvairiuose

¹² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dd5150906f0a11e8b83be60b2e217f90/WxmMKlftOB>

organizuotuose renginiuose iš viso apsilankė apie 21 tūkst. žmonių, iš kurių 3,4 tūkst. vaikų ir jaunimo, 238 neįgaliųjų.

Tęsiamas projektas „Lietuvos kultūros sostinė“

2018 m. buvo vykdomas tęstinis projektas „Lietuvos kultūros sostinė“, kuria 2018 m. buvo Marijampolė. 2018 m. Marijampolėje suorganizuoti 467 renginiai, kuriuose dalyvavo 83 tūkst. lankytojų: surengta 110 parodų, 140 edukacinių užsiėmimų-renginių, 180 koncertų, 10 knygų pristatymų, 4 konferencijos, 2 plenerai, parodyta 11 teatro spektaklių ir 10 kino karavano seansų. Visi renginiai buvo nemokami. Taip pat 2018 m. Marijampolėje atidaryta atnaujinta Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka. Svarbu paminėti, kad Marijampolėje Lietuvos kultūros sostinės projekto apimtyje buvo sukurti 6 nauji turizmo maršrutai: „Tautinio atgimimo keliu“, „Marijampolės žydai – miesto kūrėjai“, „Marijonų Marijampolė – Marijampolės marijonai“, „Marijampolės miesto legendos ir padavimai“, „Palaimintojo Jurgio Matulaičio pėdomis“, „Malony“.

Atitinkamai numatome ir 2019–2022 m. tęsti šį pasiteisinusį projektą, kuris sutelkia miestų bendruomenes, verslą ir savivaldą aktyvinti miestų ir miestelių kultūrinį gyvenimą. 2019 m. Lietuvos kultūros sostinė yra paskelbtas Rokiškis, 2020 m. – Trakai, 2021 m. – Neringa.

Siekiami regionų kultūrinio atsinaujinimo

2018 m. parengta ir su suinteresuotomis institucijomis suderinta bei formaliai Finansinių mechanizmų valdybos patvirtinta EEE finansinio mechanizmo Kultūros programos 2014–2021 m. koncepcija¹³. Koncepcijoje sutarta skatinti aukštos kokybės profesionalaus meno ir kultūros produktų ir paslaugų regionuose prieinamumą per mobiliąs kultūros įstaigų programas bei, skatinant vietos kultūrinį verslumą pritaikant kūrybiškos vietokūros metodą, taip pat aktualizuoti kultūros paveldą, įtraukiant vietos bendruomenes, skatinant regionų plėtrą ir atsinaujinimą. Programą ketinama įgyvendinti per artimiausius ketverius metus, pirmuosius atvirus kvietimus paskelbiant 2019 m.

Siekiami integralios kultūros paveldo apsaugos ir jo atvėrimo visuomenei

Rengiamas Integralus kultūros paveldo apsaugos politikos modelis

2018 m. parengtas Kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos metmenų projektas. Šis projektas buvo svarstytas su kultūros paveldo specialistais, visuomene ir asocijuotomis verslo organizacijomis vykdant plačias diskusijas ir konsultacinius susitikimus. Po konsultacijų buvo sudaryta darbo grupė Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modeliui parengti. Ši darbo grupė aktyviai dirba nagrinėjant paveldotvarkos, kontrolės ir apskaitos problematiką. Atsižvelgiant į tai, kad, norint parengti Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modelį, būtina atlikti detalią paveldosaugos sistemos analizę, 2018 m. pab. kartu su Kultūros paveldo departamentu prie Kultūros ministerijos pradėtas įgyvendinti projektas „Kultūros paveldo apsaugos procesų optimizavimas bei kultūros vertybių registro funkcionalumų gerinimas, siekiant teikti efektyvesnes paslaugas“. Projekto apimtyje numatoma 2019 m. atlikti Kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimą. Šis tyrimas reikalingas kokybiškam ir įvairiapusiškam Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modeliui parengti.

Aktualizuojama kultūros paveldo infrastruktūra, pritaikant ją visuomenės reikmėms

Pradėjus aktyviau informavimo priemonėse ir specialiuose renginiuose skelbti informaciją apie kompensavimo galimybes kultūros paveldo valdytojams, kasmet didėja valstybės saugomų kultūros paveldo objektų valdytojų susidomėjimas galimybe susigrąžinti paveldo tvarkybos darbams skirtų lėšų dalį. Didėjant privačiai iniciatyvai, kompensavimui už kultūros paveldo objektų valdytojų patirtas išlaidas skiriamos valstybės lėšos 2018 m. didėjo 58 proc. lyginant su 2015 m. skirta suma (363 tūkst. eurų). 2018 m. kompensavimui skirta per 748 tūkst. eurų, iš jų beveik 51 tūkst. eurų – kilnojamųjų kultūros vertybių valdytojams. Vis daugiau valdytojų pasirašo apsaugos sutartis, kuriose įsipareigoja leisti visuomenei pažinti jiems priklausančius kultūros paveldo objektus, didėja privačiomis lėšomis

¹³ <http://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/eee-finansinio-mechanizmo-parama-lietuvs-kulturai>

tvarkomų objektų skaičius.

2018 m. pagal paveldotvarkos programas įgyvendinti 33 nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ar jų dalių tvarkybos projektai (25 projektai pagal Paveldotvarkos programą, 5 projektai pagal Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutarties dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje programą ir 3 projektai pagal Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms programą).

2018 metais buvo tęsiami paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektai. Šiuo metu vykdomi 66 paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektai, finansuojami ES lėšomis. 2018 m. baigti įgyvendinti 2 projektai – VšĮ „Kauno arkikatedros projektai“ projektas „Kauno Šv. apaštalų Petro ir Povilo arkikatedros bazilikos remonto ir restauracijos darbai“ ir Palangos miesto savivaldybės administracijos projektas „Sakralinio kultūros paveldo objekto pritaikymas turizmo ir visuomenės reikmėms“. Paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektai, finansuojami ES lėšomis, vykdomi valstybinio planavimo, regioninio planavimo, konkursinėje bei finansų inžinerijos finansavimo priemonių apimtyje. Iki 2021 m. planuojama užbaigti ir įveiklinti suplanuotus 76 (regioninius ir valstybinius) kultūros paveldo aktualizavimo projektus, finansuojamus ES lėšomis.

Švęsti Europos kultūros paveldo metai Lietuvoje

2018-ieji Europos Sąjungoje buvo paskelbti Europos kultūros paveldo metais. Lietuvoje taip pat vyko Europos kultūros paveldo metų minėjimo renginiai. Siekiant institucijų ir organizacijų veiklų ir resursų sinergijos, veiklos, skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui, sietos su veiklomis, skatinančiomis modernėjančios Europos bendro kultūros paveldo suvokimą, ypatingą dėmesį skiriant modernizacijos ženklams Lietuvoje, ypač modernizmo architektūrai (siejant su „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“, Kauno modernizmo architektūros nominacinės bylos, siekiant šią vertybę įrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą rengimu). Europos paveldo dienų metu (2018 m. rugsėjo 21–23 d.) daugelyje Lietuvos savivaldybių buvo surengtos specialios Europos paveldo dienų programos (127 renginiai, kuriuose dalyvavo per 5,3 tūkst. žmonių, aktualizuoti 340 kultūros paveldo objektų).

2018 m. kultūros paveldas ir jo Europos dimensija tapo tradicinių kasmetinių renginių – Muziejų nakties, Kultūros nakties Vilniuje (aktualizuotas Bazilijonų ansamblis), Lietuvos muziejų kelio tema. Metai prasidėjo specialia diskusija Vilniaus knygų mugėje, išleistas specialus Baltijos šalių leidinys „Aplankykite savo kaimynus“, surengti 3 specializuoti seminarai. Su ES programa „Kūrybiška Europa“ surengta atvira diskusija „Architektūra ir kalba“ Atviros architektūros festivalio Open House Vilnius metu. 2018 m. rudenį vyko tarptautinė konferencija Kaune „Modernizmas ateičiai“, kurioje apsilankė 400 dalyvių, iš jų – 20 pranešėjų iš Lietuvos ir užsienio, kurią taip pat lydėjo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos organizuotas tarptautinis modernizmo miestų forumas.

Muziejų plėtra

2018 m. Lietuvos muziejuose apsilankė daugiau kaip 5 mln. lankytojų. Lyginant su 2017 m., muziejų lankytojų skaičius padidėjo 20 proc. Tam įtakos turėjo lankymui atverta Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų B dalis, visus metus veikusios Lietuvos jūrų muziejaus akvariumo bei istorinės ir gamtos ekspozicijos Nerijos forte. Taip pat nuo 2018 m. vasario mėn. organizuotas nemokamas mokinių lankymasis nuolatinėse nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, ekspozicijose, aktyvus muziejų įsitraukimas į Kultūros paso veiklas. Lankomiausiais muziejais jau kelerius metus iš eilės išlieka Lietuvos jūrų muziejus, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Trakų istorijos muziejus, Lietuvos dailės muziejus bei Lietuvos nacionalinis muziejus – juose 2018 m. apsilankė net apie 44 proc. visų Lietuvos muziejų lankytojų. Pažymėtina, kad vien Lietuvos jūrų muziejuje 2018 m. apsilankė per 793 tūkst. lankytojų – tai rekordinis lankytojų skaičius Lietuvos muziejuose.

Šiuolaikinio muziejaus vizija – mūsų visų moderni, kūrybiška, gyva, atvira, artima kultūros, istorijos, gamtos ir technikos paveldo puoselėjimo ir pažinimo erdvė, suteikianti visuomenei galimybę kurti geresnę ateitį. To siekiant 2018 m. muziejuose buvo atnaujintos 183 ekspozicijos, kuriose vis

dažniau taikomi inovatyvūs ir interaktyvūs kūrybiniai sprendimai. Muziejų surengtuose daugiau kaip 27 tūkst. edukacinių užsiėmimų 2018 m. apsilankė per 563 tūkst. dalyvių (7 proc. daugiau nei 2017 m.). Muziejuose buvo kuriamos naujos lankytojų aptarnavimo paslaugos, taip pat įdiegtos naujos e. paslaugos ir e. produktai vartotojams (virtualūs gidai, virtualios realybės filmas, atnaujintos bilietų pardavimo sistemos, muziejų informacinės sistemos, įrengti informaciniai ekranai ir pan.). Plėtojant muziejų tarpusavio bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su kitomis kultūros, mokslo, verslo bei visuomeninėmis organizacijomis rengiant parodas, iš viso 2018 m. muziejuose buvo surengta apie 1,9 tūkst. parodų, iš kurių 146 – tarptautinės parodos. Taip pat muziejai 2018 m. įsigijo daugiau kaip 139 tūkst. Lietuvos ir jos kultūros istorijai svarbias kilnojamąsias kultūros vertybes, restauravo ir prevenciškai konservavo 23 tūkst. saugomų kilnojamųjų kultūros vertybių.

Patvirtinta Nacionalinė muziejų koncepcija

2018 m. patvirtinta Nacionalinė muziejų koncepcija pagal tvaraus vystymosi principus¹⁴. Koncepcija nustato muziejų kuriamas pridėtines vertes kultūros, švietimo, mokslo, ekonomikos, aplinkosaugos, socialinėje ir kultūrinės diplomatijos srityse, muziejų tvaraus vystymosi kryptis, muziejų tinklą ir jo valstybinį valdymą, muziejaus steigėjo įsipareigojimus bei muziejų finansavimą. Koncepcija siekiama pabrėžti kokybinius pokyčius muziejų sektoriuje, skirtus visuomenės dabarties ir ateities poreikiams tenkinti.

Ugdomi savarankiško kultūros pažinimo ir patyrimo įpročiai

Patvirtintas mokinio kultūros pasas

2018 m. patvirtinta Kultūros paso koncepcija¹⁵. Kultūros pasas – priemonė visų Lietuvos mokinių, besimokančių pagal bendrojo ugdymo programas, kultūros pažinimo įpročiams ugdyti ir jų kultūros patirčiai plėsti, teikiant jiems atitinkamas kultūros ir meno paslaugas. Kultūros pasui įgyvendinti kiekvienais kalendoriniais metais vienam mokiniui skiriama 15 eurų, kurie panaudojami kultūros paso paslaugoms finansuoti.

Nuo 2018 m. spalio mėn. kultūros pasu pasinaudojo 82 proc. pradinukų. Prie kultūros paso iniciatyvos buvo pakviestos prisijungti 904 mokyklos (117.730 pradinukai, kas sudaro 37 proc. visų mokinių), iš kurių 853 prisijungė. Iš viso per 2018 m. tris mėnesius mokiniams pagal kultūros paso projektą suteikta 3710 kultūros ir meno paslaugų, kuriomis pasinaudojo 97 tūkst. unikalių dalyvių. Nuo 2019 m. kultūros pasu gali naudotis visi 1–12 klasių mokiniai.

Tikimasi, kad kultūros paso projektu bus skatinamas kultūrinis mokinių sąmoningumas, ugdomos kūrybingos asmenybės, o patirtis, įgyta dalyvaujant kultūrinuose renginiuose ir (ar) kultūrinės edukacijos užsiėmimuose, ugdys jų ateities įsitraukimo į kultūrinės veiklas įgūdžius ir kompetencijas, o tai padės jiems ir ugdymosi procesuose. Taip pat kultūros ir meno įstaigos bus skatinamos siekti aukštesnės paslaugų kokybės, didės kultūros ir meno įstaigų teikiamų paslaugų gavėjų skaičius, išaugs kultūros ir meno įstaigų įsitraukimas į mokinių kultūrinį ugdymą(si).

Patvirtintas Nemokamo muziejų lankymo modelis

2018 m. sukurtas Nemokamo muziejų lankymo modelis¹⁶ ir jo įgyvendinimo koncepcija, kurioje numatyta, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. nuolatinės nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teisės ir pareigos įgyvendina Kultūros ministerija, ekspozicijas visi lankytojai galės nemokamai lankyti kiekvieno mėnesio paskutinį sekmadienį. Kitiems muziejams taip pat rekomenduojama taikyti patvirtintą Nemokamo muziejų lankymo modelį.

Modeliu siekiama suteikti galimybę visiems visuomenės nariams, neatsižvelgiant į jų socialinę ar finansinę padėtį, pažinti krašto istoriją ir šalies kultūrinį bei gamtos paveldą, ugdyti visų šeimos narių kultūrinės kompetencijas, formuoti kultūrinę tapatybę ir stiprinti bendruomeniškumą. Galimybė nemokamai lankyti nacionalinių ir respublikinių muziejų nuolatinės ekspozicijas ypač svarbi mažas pajamas gaunantiems gyventojams, kurie dėl ribotų finansinių galimybių negali išsamiau pažinti

¹⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5e5f01d0d85311e8a1baff673bb7216a>

¹⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/84c5f8208a5511e8adc2b65cf0f647e0/hYVsnIFLIK>

¹⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b7786950e81111e88dd9e201dd8ee4f2>

krašto istorijos, kultūros ir gamtos paveldo, ugdyti savo ir šeimos narių kultūrinių kompetencijų. Tikimasi, kad tai sukurs paskatas formuoti šeimų nuolatinio lankymosi muziejuose, kaip turiningo laisvalaikio praleidimo vietose, įpročius.

Įgyvendinant bandomąjį nemokamo muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, nuolatinų ekspozicijų lankymo modelį, 2018 m. nemokamai muziejuose apsilankė daugiau kaip 227 tūkst. mokinių.

Skatinama kultūros ir meno plėtra ir sklaida Kultūros rėmimo fondo lėšomis

Siekiant pirmojo strateginio tikslo – kultūros prieinamumo ir dalyvavimo – ir įgyvendinant visas šias aukščiau įvardintas veiklas, svarbus Kultūros rėmimo fondo indėlis. Lietuvos kultūros taryba, administruojanti Kultūros rėmimo fondą, kasmet viešojo konkurso būdu skiria finansavimą kultūros ir meno projektams, tikslinių programų ir priemonių įgyvendinimui, kultūros ir meno kūrėjų stipendijoms ir kitoms veikloms.

Kultūros rėmimo fondas kasmet reikšmingai prisideda prie kultūros plėtros ir raidos, ypač privataus sektoriaus organizacijų, kultūros prieinamumo didinimo regionuose. Tai instrumentas, skatinantis įvairių visuomenės socialinių grupių atstovų (vaikų ir jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių, neįgaliųjų ir kt.) dalyvavimą kultūrinėje veikloje ir domėjimąsi kultūra. Iš viso Kultūros rėmimo fondo lėšomis 2018 m. organizuoti 72 kultūros ir meno projektų finansavimo konkursai, finansuoti 2145 projektai, kuriems suteiktas beveik 17 mln. eurų finansavimas.

Finansuotų projektų apimtyje sukurta 477 profesionalaus vizualaus meno produktai, 227 profesionalaus scenos meno kūriniai, 370 profesionalios muzikos produktų ir išleistas 82 pavadinimų knygos lietuvių kalba. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuotų projektų apimtyje 2018 m. į edukacinę veiklą buvo įtraukta 200 tūkst. vaikų ir jaunimo, per 2,63 mln. žmonių apsilankė profesionalaus meno renginiuose regionuose, o 283 tūkst. žmonių aktyviai dalyvavo kultūros ir (ar) meno veiklose regionuose. Platesnę Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų rezultatų ir tendencijų apžvalgą visuomenei bei suinteresuotoms šalims Lietuvos kultūros taryba numato pristatyti kasmetinio forumo metu, organizuojamo kiekvieną pavasarį.

Siekama užtikrinti strateginį kultūros ir meno organizacijų ir projektų finansavimą

Siekiant stiprinti efektyviai veikiančių kultūros organizacijų, prisidedančių prie bendros šalies kultūros ar meno raidos formavimo, veiklą, 2018 m. inicijuotas kultūros organizacijų strateginių programų finansavimo procesas. Buvo parengtas Kultūros organizacijų atrankos tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis atrinktos organizacijos įgyja teisę 3 metus nuo jų atrinkimo dienos teikti paraiškas dėl jų finansavimo Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamai programai „Strateginis kultūros organizacijų finansavimas“. 2018 m. ekspertų komisija iš Lietuvos ir užsienio iš 50 paraiškas pateikusių organizacijų atrinko 20 stipriausių ir programos tikslus labiausiai atitinkančių organizacijų.

Siekiant stiprinti aukščiausio meninio ir profesinio lygio Lietuvos ir užsienio šalių meno pristatymus, užtikrinant jų tęstinumą, skatinant kultūros ir meno raidą Lietuvoje, 2018 m. inicijuotas strateginio tarptautinių renginių finansavimo procesas. Buvo parengtas Tarptautinių renginių atrankos tvarkos parašas, kuriuo vadovaujantis atrinkti projektai įgyja teisę 3 metus nuo jų atrinkimo dienos teikti paraiškas dėl jų finansavimo Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamai programai „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“. 2018 m. ekspertų komisija iš Lietuvos ir užsienio iš 36 paraiškas pateikusių organizacijų atrinko 18 stipriausių ir programos tikslus labiausiai atitinkančių projektų.

2 strateginis tikslas:**SĄLYGOS.****Siekti efektyvaus ir skaidraus valdymo kultūros sektoriuje, gerinti sąlygas kultūros plėtrai**

Antruoju strateginiu tikslu siekiama strateginio kultūros vaidmens valstybės politikoje įtvirtinimo, tobulinant Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimą ir administravimą, įrodymais grįstą valdymą kultūros srityje bei užtikrinant tvarias finansavimo sąlygas. Sudarant sąlygas kultūros paslaugų plėtrai taip pat būtina modernizuoti Lietuvos kultūros infrastruktūrą (renovuoti ir aktualizuoti Lietuvos kultūros įstaigas). Siekiama, kad infrastruktūros pagerinimas būtų grindžiamas kultūros paslaugų kokybės ir patrauklumo didinimu, investicijos nukreipiamos ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei, atitinka tikslinių grupių lūkesčius ir poreikius. Šiomis priemonėmis siekiame gerinti kultūros paslaugų kokybę, prieinamumą ir dalyvavimo kultūroje sąlygas.

Antrajam strateginiam tikslui įgyvendinti parengta viena programa (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
02-07	Kultūros valdymas, procesų stebėseną, infrastruktūros modernizavimas	49682,0	49714,0	30871,5	62,1
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		<i>25896,0</i>	<i>25735,0</i>	<i>10200,0</i>	<i>39,6</i>

** 02-07 programos asignavimų panaudojimo nuokrypiai susidarė dėl mažiau nei planuota panaudotų 2014–2020 metų ES fondų investicijų lėšų (užsitiesė kompleksinių investicijų planavimo procesas ir viešųjų pirkimų procedūros projektuose).

Antrojo strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytas vienas efekto vertinimo kriterijus:

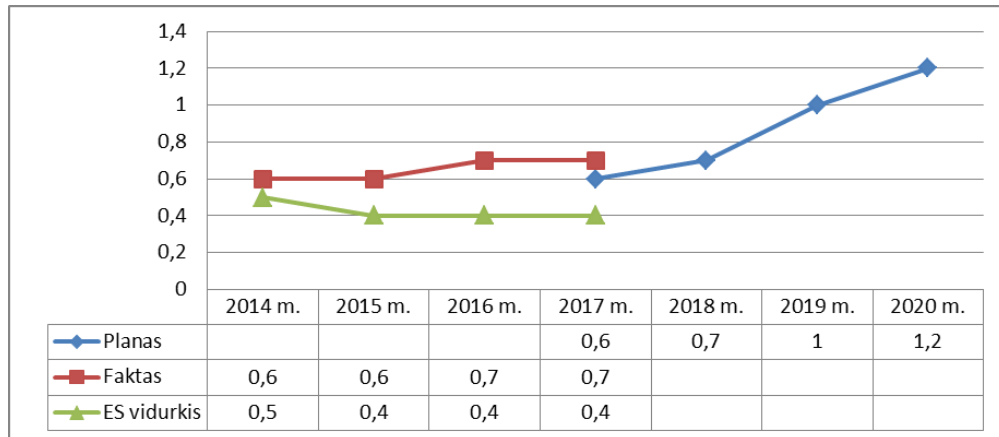
E-02-01: BVP lėšos, skiriamos kultūrai (proc.).

E-02-01 (žr. 5 grafiką): 2017 m. Lietuvoje kultūrai buvo skiriama 0,7 proc. BVP lėšų nuo visų valdžios išlaidų, o panašaus išsivystymo šalyse: Latvijoje – 1,1 proc., Estijoje – 1 proc., Lenkijoje – 0,7 proc. ES šalių narių valdžios išlaidų kultūros paslaugoms vidurkis (BVP dalis) – 0,4 proc.⁷

Kultūros funkcijoms įgyvendinti 2017 m. centrinė valdžia Lietuvoje skyrė 0,4 proc. BVP, o savivalda – 0,3 proc. (iš viso 0,7 proc.) BVP. Pagal šiuos rodiklius Lietuva ženkliai atsilieka nuo Latvijos (0,4 proc. ir 0,7 proc., iš viso 1,1 proc. nuo BVP) ir Lenkijos (0,2 proc. ir 0,5 proc., iš viso 0,7 proc. nuo BVP).

Dar nėra oficialių duomenų apie BVP lėšų, skiriamų kultūrai Lietuvoje dalį 2018 m. (oficialūs 2018 m. statistikos duomenys turėtų būti paskelbti 2020 m. II ketv.), tačiau pažymėtina, kad Kultūros ministerijos biudžetas 2019 m. didėjo 40 mln. eurų lyginant su 2018 m. biudžetu, o lyginant su 2016 m. biudžetu – iš viso 80 mln. eurų (2016 m. – 128 mln. eurų, 2017 m. – 140 mln. eurų, 2018 m. – 168 mln. eurų, 2019 m. – 208 mln. eurų). Biudžetas didėjo dėl didesnių ES struktūrinių fondų lėšų, kurias numatoma panaudoti įsibėgėjant kultūros infrastruktūros projektų aktualizavimui bei modernizavimui, naujų iniciatyvų, skatinančių kultūros prieinamumą ir plėtrą, kurioms įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė skyrė papildomas lėšas bei Kultūros ministerijai tikslingai siekiant didinti kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestį, kam taip pat buvo skirtos papildomos lėšos.

Atsižvelgiant į didėjantį finansinių intervencijų poreikį, numatomą ES lėšų investavimą kultūros sektoriuje bei į šalies ekonomines tendencijas, prognozuojame kultūrai skiriamos BVP lėšų dalies augimą, tačiau abejotina, ar bus pasiektas numatytas 1,2 proc. BVP 2020 m. Tam reikalingas ir didesnis savivaldos dėmesys finansuojant kultūros paslaugas – kultūra yra savarankiška savivaldos funkcija.

5 grafikas. BVP lėšos, skiriamos kultūrai, proc.

Duomenų šaltinis: Oficialūs Eurostat duomenys¹⁷.

2018 M. SVARBIAUSI PASIEKTI VEIKLOS REZULTATAI IR ATLIKTI DARBAI**Efektyvinamas kultūros politikos formavimas ir įgyvendinimas***Didinamas kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestis*

Siekiant didinti viešojo sektoriaus kultūros ir meno darbuotojų atlyginimus, kurie reikšmingai atsilieka nuo privataus sektoriaus kultūros darbuotojų, Lietuvos Respublikos 2019 m. valstybės biudžete tikslingai kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti numatyta 5,7 mln. eurų suma, iš jų 2,523 mln. eurų – savivaldybių kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti. Įgyvendinant 2018 m. Kultūros ministerijos inicijuoto Memorandumo dėl bendradarbiavimo siekiant didinti savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų darbo apmokėjimą nuostatas, kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti 2019 m. papildomai iš savivaldybių tikimasi pritraukti dar 2,523 mln. eurų. Tačiau siekiant, kad kultūros ir meno darbuotojų, kurių didžiajai daliai keliami patys aukščiausi profesinio meistriškumo reikalavimai, vidutinis darbo užmokestis sudarytų bent 90 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio (dabar tai sudaro tik 77 proc., kultūros ir meno darbuotojų vidutinis darbo užmokestis 2017 m. buvo 736 eurai), reikia ženkliai didesnio papildomo finansavimo.

Pažymėtina, kad Vyriausybės lygiu 2018 m. pab. buvo sudaryta Komisija viso viešojo sektoriaus darbo užmokesčio klausimų kompleksiniam sprendimui. Komisija šiuo metu rengia Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategiją, kuri apims kultūros, švietimo ir kitų viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio ir finansavimo didinimo principus, apmokėjimo gerinimo siūlymus. Kultūros ministerija palaiko Komisijos siūlymą jau 2019 m. kultūros ir meno darbuotojų vidutinį darbo užmokestį didinti 15 proc., ir kartu siekiame įtvirtinti, kad iki 2025 m. kultūros ir meno darbuotojų vidutinis darbo užmokestis sudarytų ne mažiau 90 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio.

Rengiama kultūros strategija „Kultūra 2030“

2018 m. pab. parengtas ir viešoms diskusijoms pristatytas Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektas. Strategijos projektas buvo rengtas naudojantis 2018 m. Kultūros ministerijos užsakymu atliktos galimybių studijos „Brėžiant kultūros politikos kryptis“¹⁸ išvalgomis, siūlymais ir surinktais duomenimis bei statistika, taip pat atsižvelgiant į Nacionalinę muziejų koncepciją, Kultūros tarptautiškumo politikos koncepciją, Visuomenės informavimo politikos kryptis ir kt. dokumentus. Bendradarbiaudami su kultūros bendruomene šiuo metu tobuliname parengtą strategijos projektą. Suderinę su suinteresuotomis šalimis, 2019 m. sieksime užtikrinti kultūros politikos prioritetų įtraukimą į rengiamus valstybės ilgalaikio planavimo dokumentus (naujo

¹⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>

¹⁸ [2018 m. atlikta galimybių studija „Brėžiant kultūros politikos kryptis“](#).

laikotarpio Nacionalinį pažangos planą, Lietuvos teritorinį bendrąjį planą, 2021–2027 m. ES finansinio periodo planavimo dokumentus). Taip pat strategijos projekto pagrindu numatome parengti kultūros plėtros programą – politikos įgyvendinimo dokumentą.

Kuriamas kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo modelis

Siekiant teikti kokybiškas ir besikeičiančius paslaugų vartotojų poreikius atitinkančias paslaugas, būtina užtikrinti esamos kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui ir naujų kompetencijų įgijimui būtinas sąlygas. Tam tikslui pradėtas kurti sisteminis visų kultūros sričių ir profesijų darbuotojų poreikius atitinkantis kvalifikacijos tobulinimo modelis. 2018 m. pab. gautos išorės ekspertų rekomendacijos ir pasiūlymai svarbiausių bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų tobulinimui, pristatyti galimi kvalifikacijos tobulinimo modelio įgyvendinimo būdai, atliepiančios kultūros sektoriaus kompetencijų kėlimo poreikį. Kultūros darbuotojų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų (gebėjimų) tobulinimo modelį planuojame integruoti į rengiamą Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektą. Pažymėtina, kad iki šiol kultūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir kompetencijų stiprinimo veiklos buvo vykdomos fragmentiškai, įgyvendinant pavienius projektus ir veiklas, orientuotas tik į atskirų institucijų poreikius.

Kuriama kultūros ir meno stebėsenos ir analizės sistema

Plėtojant kultūros ir meno stebėsenos ir analizės sistemą, 2018 m. buvo parengtos palydovinės kultūros sąskaitos, kurių tikslas – įvertinti kultūros indėlį į šalies ekonomiką bei apskaičiuoti ir skelbti kultūros sektoriaus ekonominius rodiklius. Įvertinęs Kultūros ministerijos ilgalaikį poreikį ir iniciatyvą, Lietuvos statistikos departamentas 2018 m. pab. pirmą kartą parengė ir paskelbė šalies kultūros sektoriaus ekonominius rodiklius: kultūros sektoriuje sukurtą pridėtinę vertę, kultūros sektoriaus produkciją ir kultūros sektoriuje užimtų gyventojų skaičių¹⁹. Nurodytų statistinių duomenų šaltinių įvertinimas ir statistinės informacijos prieinamumas prisideda prie įrodymais grįstos politikos formavimo ir sprendimų priėmimo, intervencijų poreikio ir jomis sukuriamos naudos įvertinimo sektoriniu ir nacionaliniu lygmeniu.

Taip pat siekiant įdiegti duomenų kaupimo informacinę sistemą ir sisteminti kultūros srities statistinius duomenis, planuojame įgyvendinti Vidaus reikalų ministerijos administruojamomis ES lėšomis finansuojamus viešojo valdymo tobulinimo projektus.

Atnaujinama kultūros paslaugų infrastruktūra

Kompleksinės investicijos nukreipiamos į kultūros infrastruktūrą regionuose

Bendromis Valstybės investicijų programos ir ES lėšomis regionuose iki 2021 m. planuojama įgyvendinti 15 projektų, iš jų 2018 m. užbaigti 2 projektai (atnaujintas Jonavos rajono savivaldybės kultūros centras ir Švenčionių kultūros centras). Dar 13 kultūros infrastruktūros modernizavimo projektų regionuose šiuo metu vykdomi, jų bendra vertė – 17,3 mln. eurų, iš kurių ES lėšos sudaro 6,8 mln. eurų. Iš viso kompleksinėmis investicijomis į kultūros infrastruktūrą regionuose bus investuota apie 18,3 mln. eurų, iš jų beveik 7,2 mln. eurų sudarys ES lėšos. Pažymėtina, kad 10 iš 15 kompleksinėmis investicijomis finansuojamų projektų iš Valstybės investicijų programos buvo finansuojami 10 ir daugiau metų.

Modernizuojama ir / ar renovuojama valstybės kultūros įstaigų infrastruktūra

2018 m. užbaigti įgyvendinti 7 valstybės kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektai, iš jų 3 įtraukti į Valstybės investicijų programą: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų atstatymas, Šiaulių regioninio valstybės archyvo Panevėžio filialo pastato Panevėžyje rekonstravimas, VŠĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ Televizijos stočių įsigijimas. Pažymėtina, kad 26 valstybės kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektai (12 įtrauktų į Valstybės investicijų programą ir 14 projektų, finansuojamų iš Kultūros ministerijos asignavimų turtui įsigyti) bus įgyvendinami 2019 m., iš jų 11 planuojama užbaigti iki 2019 m. pabaigos.

Taip pat pažymėtina, kad šiuo metu įgyvendinami 14 valstybinių kultūros infrastruktūros

¹⁹ <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=173325>

modernizavimo projektų, finansuojamų ES lėšomis, iš jų 2019 m. planuojama užbaigti 2 projektus.

Modernizuojama ir / ar renovuojama regionų kultūros įstaigų infrastruktūra

2018 m. užbaigti įgyvendinti 14 savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektai: 8 kultūros centrai, 2 viešosios bibliotekos, muziejus, memorialinis paminklas ir 2 kitos kultūros įstaigos. Pažymėtina, kad 11 savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektų įgyvendinimas tęsiamas 2019 m., kuriuos planuojama užbaigti iki metų pabaigos.

Pabrėžiame, kad siekdami didesnio savivaldybių indėlio į finansuojamus kultūros infrastruktūros projektus, prioritetus ir toliau teikiame siekiui pirmiausia užbaigti visus pradėtus projektus.

Taip pat pažymėtina, kad iki 2018 m. pab. užbaigti 3 savivaldybių kultūros infrastruktūros modernizavimo objektai, finansuoti ES lėšomis: Ignalinos rajono savivaldybės viešosios bibliotekos infrastruktūros pritaikymas vietos bendruomenės poreikiams, Molėtų miesto laisvalaikio ir pramogų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, Šalčininkų kultūros centro modernizavimas. Iš viso šiuo metu įgyvendinami 35 regioniniai kultūros infrastruktūros modernizavimo projektai, finansuojami ES lėšomis. 2019 m. numatoma baigti 12 projektų, kiti 23 projektai bus baigti 2020 m.

Inicijuotas Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ infrastruktūros sukūrimas

2018 m. inicijuotas Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“, atitinkančios pasaulinius standartus, paslaugų infrastruktūros sukūrimas. Kultūros ministerijos užsakymu atlikta Nacionalinės koncertų salės ant Tauro kalno Vilniuje galimybių studija²⁰, kurioje įvardinta koncepcija, nurodanti projekto įgyvendinimo kryptį, tik patvirtino ir patikslino, kad sprendimas statyti Nacionalinę koncertų salę teisingas.

2019 m. vasario mėn. paskelbtas tarptautinis architektūrinis Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ Vilniuje idėjos viešasis konkursas. Projekto finansavimą ketinama vykdyti etapais Valstybės investicijų programos lėšomis: Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ investicijų projektą pasiūlyta įrašyti į 2019–2021 m. Valstybės investicijų programą, 2019 m. sklypo parengiamiesiems darbams numatant 1,9 mln. eurų, 2020 m. projektavimui – 1 mln. eurų, 2021 m. projektavimui ir statybos darbams – 10 mln. eurų.

²⁰ [http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/NKS%20GS%2020181221_maketas_web\(1\).pdf](http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/NKS%20GS%2020181221_maketas_web(1).pdf)

II SKYRIUS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane Kultūros ministerijai iš viso suplanuota įgyvendinti 55 veiksmus. Iš jų iki 2018 m. pab. Kultūros ministerija įvykdė 28 – tai sudaro 51 proc. visų ministerijai suplanuotų įgyvendinti veikslių. Dalies 2018 m. suplanuotų įgyvendinti veikslių vykdymas persikėlė į 2019 m., tačiau taip pat 2018 m. buvo įvykdyta veikslių, kurių terminas numatytas 2019 m.

Visi Kultūros ministerijai numatyti XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano veiksmai įgyvendinami per kultūros ministro valdymo sričių atitinkamų metų strateginius veiklos planus. Informacija apie XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymą už 2018 m. didžiają dalimi pateikta I šios ataskaitos skyriuje komentuojant 2018 m. svarbiausius pasiektus veiklos rezultatus ir atliktus darbus.

Kultūros ministerija 2018 m. reikšmingai prisidėjo įgyvendinant XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano II prioriteto „Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės bei efektyvumo didinimas“ kryptis 2.1 „Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką“, 2.3 „Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka“, 2.4 „Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje“ ir V prioriteto „Saugi valstybė“ kryptį 5.3 „Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas“:

2.1 kryptis: Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką

Kultūros ministerija, prisidėdama prie 2.1 krypties įgyvendinimo, skatina aktyvų visuomenės dalyvavimą kultūros ir meno veiklose, ypatingą dėmesį skirdama kūrybingos asmenybės ugdymui kultūros ir meno priemonėmis: nuolat gerinamos kultūros ir meno paslaugų įvairovei būtinos sąlygos, diegiamos sociokultūrinės naujovės, aktyvinamas tarpsektorinis bendradarbiavimas. Ypač svarbus kultūros paklausos ugdymas, visų pirma vaikų ir jaunimo tarpe, siekiant dalyvavimą kultūroje paversti sąmoningu pasirinkimu. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, būtini sisteminiai pokyčiai kultūros ir švietimo sistemų bendradarbiavime. Pažymėtina, kad aktyvus dalyvavimas kultūroje skatina kūrybingumą, kuris tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungos šalyse vis plačiau pripažįstamas svarbiausiu modernios visuomenės ir šalies pažangos veiksniumi.

SVARBIAUSIŲ VEIKLOS REZULTATŲ PASIEKIMAS:

2.1 krypties įgyvendinimas matuojamas vertinimo kriterijumi „Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis“ (informacija apie šio vertinimo kriterijaus pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriuje, žr. 2 grafiką).

Jaunųjų menininkų rezidencijos

Kultūros ministro 2017-11-30 įsakymu Nr. ĮV-1144 buvo patvirtinta Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa, kuria skatinama kurti aukštos meninės vertės profesionaliojo scenos meno kūrinius. Vienas iš šios programos uždavinių yra sudaryti sąlygas jauniems, talentingiems menininkams ar jų kolektyvams reziduoti profesionalaus scenos meno įstaigose – siekiama, kad į įstaigų kūrybinę veiklą būtų įtraukti jauni menininkai, taip skatinant scenos meno kūrinių įvairovę ir scenos meno kūrinių bendrą gamybą.

2018 m. buvo finansuotas ir Lietuvos nacionalinio dramos teatro įgyvendintas Jaunųjų menininkų rezidencijų programos bandomasis projektas. Projektas suteikė galimybę trims jauniems menininkams žengti pirmuosius žingsnius profesionalioje teatro scenoje: eksperimentuoti, įgyvendinti kūrybines idėjas, ieškoti savitos sceninės kalbos bei dialogo su žiūrovu, dirbti ir konsultuotis su patyrusių teatro profesionalų komanda. Bandomasis projektas pasiteisino – sulaukė žiūrovų įvertinimo (naujus kūrinius pamatė 2320 žiūrovų) ir kritikų dėmesio. Jaunųjų menininkų

rezidencijose iš viso dalyvavo 26 jaunieji menininkai. Lietuvos nacionalinis dramos teatras nusprendė šį bei kitą kūrybinės veiklos sezoną tęsti projektą jį išplečiant, taip siekiant sudaryti sąlygas kurti jaunosios kartos įvairių meninių disciplinų atstovams ir įtraukiant daugiau užsienio kūrėjų.

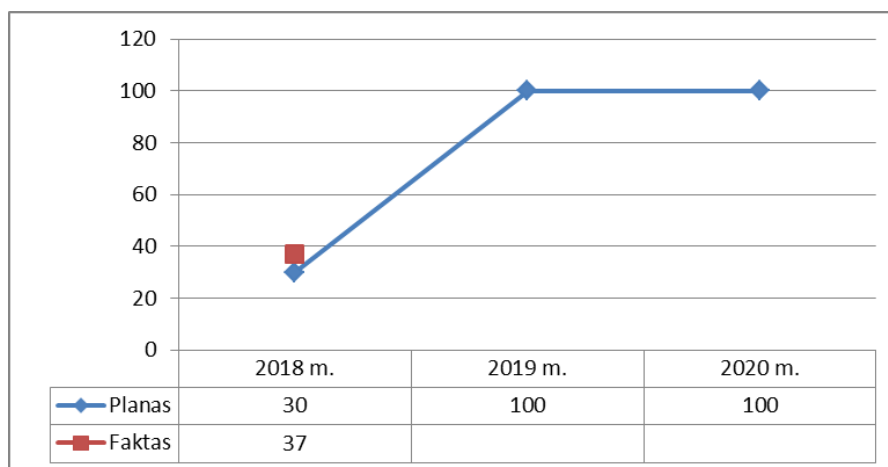
Nemokamas muziejų lankymas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 19 psl.)

Kultūros ministro 2018-11-08 įsakymu Nr. ĮV-797 patvirtintas Moksleivių ir socialinę atskirtį patiriančių piliečių nemokamo muziejų lankymo modelis ir jo įgyvendinimo koncepcija.

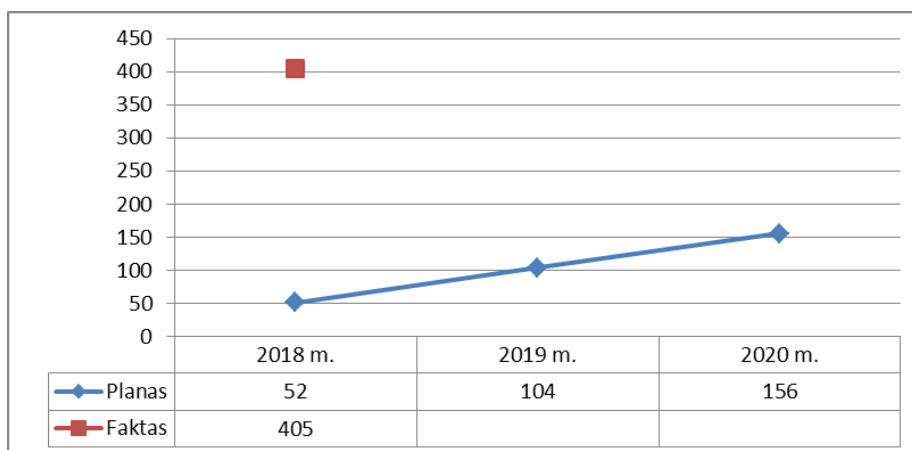
Mokinio kultūros pasas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 19 psl.)

Kultūros ir švietimo, mokslo ir sporto ministrų 2018-07-13 įsakymu Nr. ĮV-572/V-650 patvirtinta kultūros pasas koncepcija. 2018 m. prie kultūros pasas iniciatyvos buvo pakviestos prisijungti 904 mokyklos (117.730 pradinukai, kas sudaro 37 proc. visų mokinių²¹), iš kurių 853 prisijungė. Nuo 2019 m. sudaroma galimybė naudotis kultūros pasu visiems 1–12 klasių mokiniams.

6 grafikas. Mokinių, kuriems sudaryta galimybė pasinaudoti kultūros pasu, dalis (proc.)

7 grafikas. Sukurtų naujų edukacinių užsiėmimų temų valstybinėse kultūros įstaigose skaičius (kaupiamieji vnt.)²²

Kultūros pasas iniciatyva paskatino kultūros įstaigas kurti naujas edukacinių užsiėmimų temas. 2018 m. valstybinėse kultūros įstaigose sukurtos net 405 naujos edukacinių užsiėmimų temos (planuotos 52). Daugiausia naujų edukacinių užsiėmimų temų 2018 m. sukūrė muziejai, kurių padaliniuose dirba net po kelis edukatorius. Pažymėtina, kad šį skaičių įskaičiuojamos ir tos edukacinių užsiėmimų temos, kurios yra trumpalaikės, t. y. sukurtos tik laikinos parodos / ekspozicijos ar net vienietinio renginio laikotarpiui.

²¹ Skaičius priklauso nuo pradinų klasių mokinių skaičiaus, kuris kiekvienais mokslo metais gali kisti.

²² Šis vertinimo kriterijus XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane priskirtas prie krypties 2.2, tačiau glaudžiai susijęs ir iliustruoja 2.1 krypties pasiekimo rezultatus.

Ugdymas kultūra ir menu

Kultūrinis ir meninis ugdymas yra svarbi visavertės asmenybės ugdymo dalis. Siekiant stiprinti ir plėsti kultūrinę edukaciją Lietuvoje, kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija užsibrėžta sudaryti Kultūrinės edukacijos tarybą. 2019 m. pradžioje patvirtinti Kultūrinės edukacijos tarybos nuostatai, šiuo metu sudaroma Taryba. Kultūrinės edukacijos taryba prisidės prie nuoseklios ir sistemingos kultūrinės edukacijos politikos formavimo ir įgyvendinimo užtikrinimo, svarstys ir teiks siūlymus dėl ugdymo kultūra ir menu priemonių įgyvendinimo, sieks formuoti asmens vertybines nuostatas, platesnį kultūrinį akiratį, užtikrinti komunikacinių, meninių gebėjimų, kūrybinės saviraiškos, asmens kultūrinės raiškos ir įvairių meninių gebėjimų, prigimtinių talentų ir gabumų, kūrybinių įgūdžių ugdymą, prigimtine vaiko kultūros plėtrą bei kultūrinį ir estetinį lavinimą.

2.3 kryptis: Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka

Kultūros ministerija, prisidėdama prie 2.3 krypties įgyvendinimo, siekia strateginio kultūros vaidmens valstybės politikoje įtvirtinimo, tobulinant Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimą ir administravimą, įrodymais grįstą valdymą kultūros srityje bei užtikrinant tvarias finansavimo sąlygas. Šiomis priemonėmis siekiame gerinti kultūros paslaugų kokybę, prieinamumą ir dalyvavimo kultūroje sąlygas. Siekdami šių tikslų turime vykdyti sistemines ilgalaikes reformas, apimančias ir savivaldybių pavaldumo kultūros įstaigas, kadangi būtent savivaldybių lygmenyje matome galimus paslaugų tolygumo ir kokybės užtikrinimo rezervus.

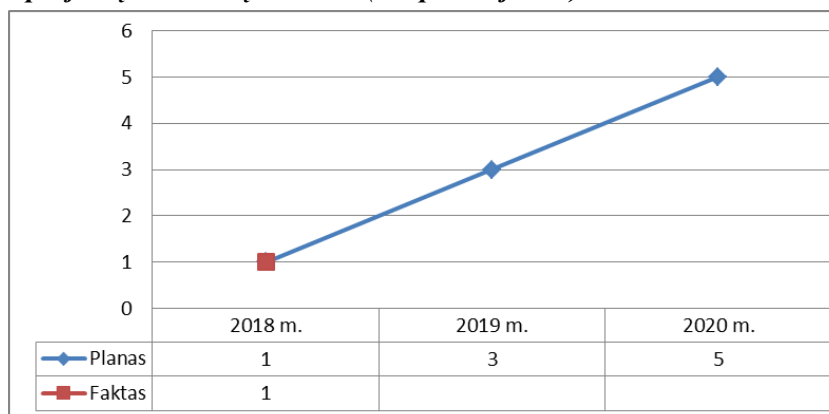
SVARBIAUSIŲ VEIKLOS REZULTATŲ PASIEKIMAS:

2.3 krypties įgyvendinimas matuojamas vertinimo kriterijumi „Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe“ (informacija apie šio vertinimo kriterijaus pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriuje, žr. 4 grafiką).

Mecenavimo kultūros formavimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 11 psl.)

2018-05-24 priimtas Mecenavimo įstatymas, kuriuo remiantis 2018 m. lapkričio mėn. suteiktas pirmasis nacionalinio mecenato vardas Arvydui Paukščiui – bendrovės „Teltonika“ steigėjui ir savininkui, parėmusiam Balbieriškio Švč. M. Marijos Rožančinės bažnyčios atstatymo projektą, pirmą kartą įteikiant mecenato ženklą. Numatoma, kad 2019 m. bus suteiktas ne tik nacionalinio, bet ir savivaldybės mecenato vardai.

8 grafikas. Kultūros projektų mecenatų skaičius (kaupiamieji vnt.)

Nacionalinė muziejų koncepcija (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 19 psl.)

Kultūros ministro 2018-10-25 d. įsakymu Nr. IV-755 patvirtinta Nacionalinė muziejų koncepcija pagal tvaraus vystymosi principus.

Bibliotekų paslaugų integravimo modeliai

Kultūros ir švietimo ir mokslo ministrų bendru 2018-10-09 įsakymu Nr. ĮV-726/D-809 patvirtinti Savivaldybių viešųjų bibliotekų ir mokyklų bibliotekų (išskyrus aukštąsias mokyklas) bibliotekų paslaugų integravimo modeliai. Atsižvelgiant į situacijos analizę ir sėkmingai taikomos praktikos pavyzdžius, mokyklų ir bibliotekų steigėjams ir savininkams rekomenduojami šie bibliotekos paslaugų organizavimo modeliai: - mokyklos biblioteka veikia kaip struktūrinis mokyklos padalinys arba suformuota kaip kito mokyklos padalinio dalis; - mokyklos bibliotekos funkcijas vykdo savivaldybės viešoji biblioteka; - jungtinė biblioteka, kai viešoji ir mokyklos bibliotekos veikia kartu, vadovaudamosi pasidalintosios lyderystės principais (jungtinės veiklos sutarties tarp dviejų institucijų rezultatas, kuris suteikia mokyklos ir vietos bendruomenės vartotojų grupėms vienodą prieigą prie išteklių, paslaugų ir patalpų). Prieš priimant sprendimą dėl planuojamo taikyti veiklos modelio (-ių) savivaldybės teritorijoje būtina įvertinti gyventojų pasiskirstymą, demografinės struktūros ir jos kaitos tendencijas, mokyklų ir viešųjų bibliotekų teritorinių padalinių išsidėstymą, bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos bendruosius planus, vietos bendruomenės poreikius, tiesiogines ir netiesiogines ekonomines sąnaudas bei naudą.

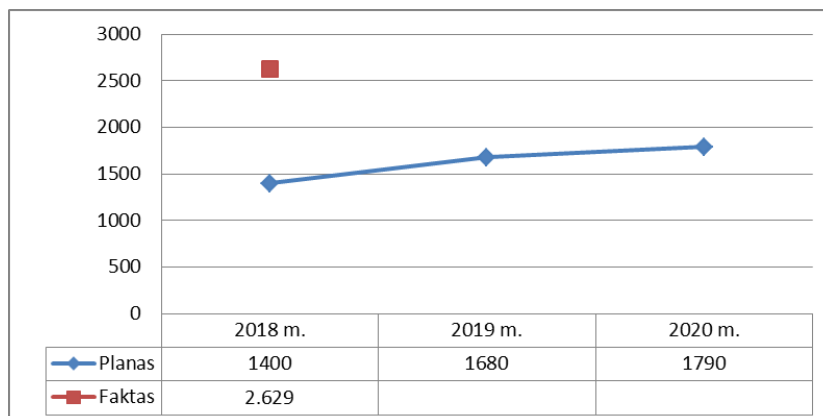
Kultūros ir meno stebėsenos ir analizės sistema (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 23 psl.)

Įvertinęs Kultūros ministerijos ilgalaikį poreikį ir iniciatyvą, Lietuvos statistikos departamentas 2018 m. parengė ir paskelbė šalies kultūros sektoriaus ekonominius rodiklius (palydovines kultūros sąskaitas).

Regioninio kultūros projektų finansavimo modelio sukūrimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 16 psl.)

Kultūros ministro 2018-06-13 įsakymu Nr. ĮV-488 patvirtintas Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis, o kultūros ministro 2019-01-18 įsakymu Nr. ĮV-18 patvirtintas Tolygios kultūrinės raidos projektų regionuose sąrašas.

9 grafikas. Gyventojų, apsilankiusių profesionalaus meno renginiuose regionuose, skaičius (tūkst. žm.)

480 Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuoti projektai pritraukė bent vieną profesionalaus meno lankytoją kitose negu Vilnius Lietuvos vietovėse, iš jų 24 projektai pritraukė 20 tūkst. ir daugiau profesionalaus meno lankytojų regionuose, 9 projektai – 100 tūkst. ir daugiau. Nors 2018 m. dar nebuvo įgyvendinamas Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo modelis, tačiau 2018 m. finansuota 18 sklaidos regionuose projektų: vienos įstaigos regionuose pristatė premjerinį spektaklį ar koncertinę programą, kiti – platesnį repertuarą. Pastebimas reikšmingas gyventojų lankomumo profesionalaus meno renginiuose regionuose augimas – pastebimas profesionalaus meno festivalių regionuose augimas.

Kultūros strategija „Kultūra 2030“ (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 22 psl.)

2018 m. pab. parengtas ir viešoms diskusijoms pristatytas Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektas, kuris šiuo metu bendradarbiaujant su kultūros bendruomene tobulinamas.

Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 23 psl.)

2018 m. pab. gautos išorės ekspertų rekomendacijos ir pasiūlymai svarbiausių bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų tobulinimui, pristatyti galimi kvalifikacijos tobulinimo modelio įgyvendinimo būdai, atliepiant kultūros sektoriaus kompetencijų kėlimo poreikį. Pažymėtina, kad kol nesukurtas kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo modelis, negalime objektyviai ir remiantis vieningais kriterijais įvertinti kvalifikaciją tobulinusių kultūros ir meno darbuotojų dalies. Tačiau remiantis renkamais statistiniais duomenis, 71 proc. Kultūros ministerijos pavaldumo (7) bibliotekų darbuotojų ir 38 proc. muziejų (16) darbuotojų 2018 m. bent kartą tobulino kvalifikaciją.

Kultūros darbuotojų darbo užmokestis (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 22 psl.)

Siekiant didinti viešojo sektoriaus kultūros ir meno darbuotojų atlyginimus, kurie reikšmingai atsilieka nuo privataus sektoriaus kultūros darbuotojų, Lietuvos Respublikos 2019 m. valstybės biudžete tikslingai kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti numatyta 5,7 mln. eurų suma, dar 2,523 mln. Eurų 2019 m. papildomai tikimasi pritraukti iš savivaldybių. Tačiau siekiant, kad kultūros ir meno darbuotojų vidutinis darbo užmokestis sudarytų bent 90 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio (dabar tai sudaro tik 77 proc.), reikia ženkliai didesnio papildomo finansavimo.

Informacija apie vertinimo kriterijaus „BVP lėšos, skiriamos kultūrai“ pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriuje (žr. 5 grafiką).

2.4 kryptis: Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje

Kultūros ministerija, prisidėdama prie 2.4 krypties įgyvendinimo, siekia gerinti kultūros paslaugų kokybę bei didinti jų prieinamumą, ypač regionuose ir socialiai pažeidžiamoms grupėms. To siekiama per kultūros paslaugų mobilumą, naujų kultūrinės veiklos iniciatyvų, įtraukiančių vietos bendruomenes ir atliepiančių vietinių gyventojų poreikius kūrimą. Kultūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimo taip pat siekiama modernizuojant kultūros infrastruktūrą. Svarbu, kad infrastruktūros pagerinimas būtų grindžiamas kultūros paslaugų kokybės ir patrauklumo didinimu, investicijos būtų nukreipiamos ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei, atitinka tikslinių grupių lūkesčius ir poreikius.

SVARBIAUSIŲ VEIKLOS REZULTATŲ PASIEKIMAS:

2.4 krypties įgyvendinimas matuojamas vertinimo kriterijumi „Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis“ (informacija apie šio vertinimo kriterijaus pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriuje, žr. 3 grafiką).

Kūrybinės bendruomenių iniciatyvos (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 16 psl.)

2018 m. inicijuota nauja kūrybinių bendruomenių iniciatyvų programa, finansuojama Kultūros rėmimo fondo lėšomis.

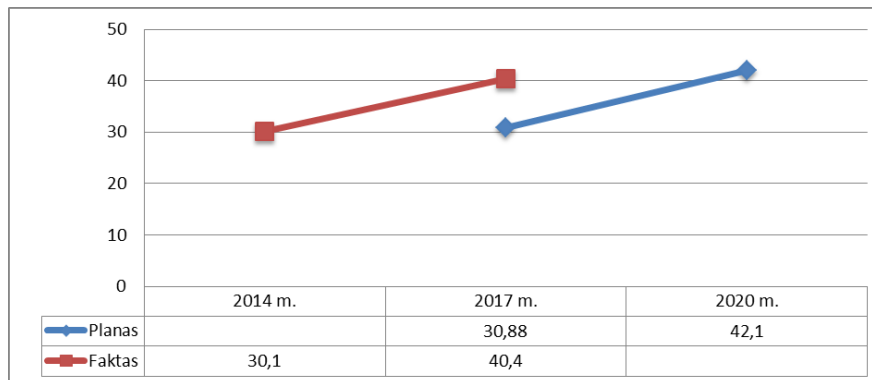
Profesionaliojo scenos meno sklaidos mobilumas

Kultūros ministro 2017-11-30 įsakymu Nr. ĮV-1144 patvirtinta Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa, kuria skatinama kurti aukštos meninės vertės profesionaliojo scenos meno kūrinius. Vienas šios programos tikslų – profesionaliojo scenos meno sklaida regionuose. Tai pirmą tokia programa, kurios apimtyje tikslingai planuojamos ir skirstomos lėšos profesionalaus scenos meno sklaidos mobilumui užtikrinti. 2018 m. finansuota 18 sklaidos regionuose projektų: vienos įstaigos regionuose pristatė premjerinį spektaklį ar koncertinę programą, kiti – platesnį repertuarą.

2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“² rezultatai parodė, kad kultūroje dalyvauja 40,4 proc. mažų miestelių ir kaimų gyventojų. Regionų gyventojų dalyvavimas kultūroje per pastaruosius trejus metus reikšmingai išaugo (10,3 proc.), labiausiai tai lėmė išaugęs regionų gyventojų dalyvavimas su menais ir amatais susijusiose veiklose (padidėjo nuo 15,5 iki 23,7 proc.) bei socialiniuose tinkluose (padidėjo nuo 1,2 iki 3,1 proc.) – žr. 10

grafiką.

10 grafikas. Kultūrinėse veiklose mažuose miesteliuose ir kaimuose dalyvaujančių gyventojų dalis (proc.)

Apie pusė Lietuvos gyventojų (įskaitant regionų gyventojus) internetu ir socialiniais tinklais naudojami beveik kas dieną, tai yra puiki informacijos apie kultūrą, pažintinių bei interaktyvių kultūros programų sklaidos priemonė, eliminuojanti regioninę, turtinę, amžiaus, pajamų ir pan. atskirtį. Šios tendencijos atskleidžia tinkamą virtualių ir skaitmeninių technologijų potencialo panaudojimą kultūros paslaugų sklaidai bei rinkodarai kultūros įstaigose. Tai taip pat parodo tinkamai pasirinktą kultūros politikos kryptį, nustatant finansavimo prioritetus Kultūros rėmimo fondo, Valstybės investicijų programos ir ES lėšomis finansuojamose priemonėse, prioritetą teikiant regionų kultūros projektams bei kultūrinės inovacijas diegiantiems projektams.

Remiantis tyrimo duomenimis, prognozuojama, kad mažų miestelių ir kaimų gyventojų dalyvavimas kultūrinėse veiklose per 2017–2023 m. laikotarpį turėtų išaugti dar apie 5 proc.

Valstybinių jubiliejų ir kitų sukakčių minėjimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 15 psl.)

2018 m. sėkmingai paminėtas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis. Kultūros ministerija reikšmingai prisidėjo įgyvendinant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programą ir jos kultūrinę dalį. Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio renginiai ženkliai pagerino daugelio kultūros įstaigų lankomumo rodiklius. Apskritai istorinės kultūrinės atminties išsaugojimo iniciatyvose 2018 m. dalyvavo per 921 tūkst. žmonių, taip pat šventiniai renginiai buvo aktyviai stebimi ir per televiziją. Planuota istorinės kultūrinės atminties išsaugojimo iniciatyvose dalyvavusių žmonių vertinimo reikšmė (200 tūkst. žm.) ženkliai viršyta dėl Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimui skirtų renginių, kuriuose aktyviai dalyvavo gyventojai, taip pat valstybės švenčių, Seimo paskelbtų atmintinų metų minėjimo renginių.

Kultūros paslaugų infrastruktūros atnaujinimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 18 ir 23 psl.)

Kultūros infrastruktūros modernizavimas regionuose, taikant kompleksinį finansavimą. Valstybės investicijų programos ir ES lėšomis regionuose iki 2021 m. planuojama įgyvendinti 15 projektų – planuojama kompleksinėmis investicijomis užbaigti arba tęsti modernizavimo darbus tiek, kad infrastruktūra būtų tinkama naudojimui.

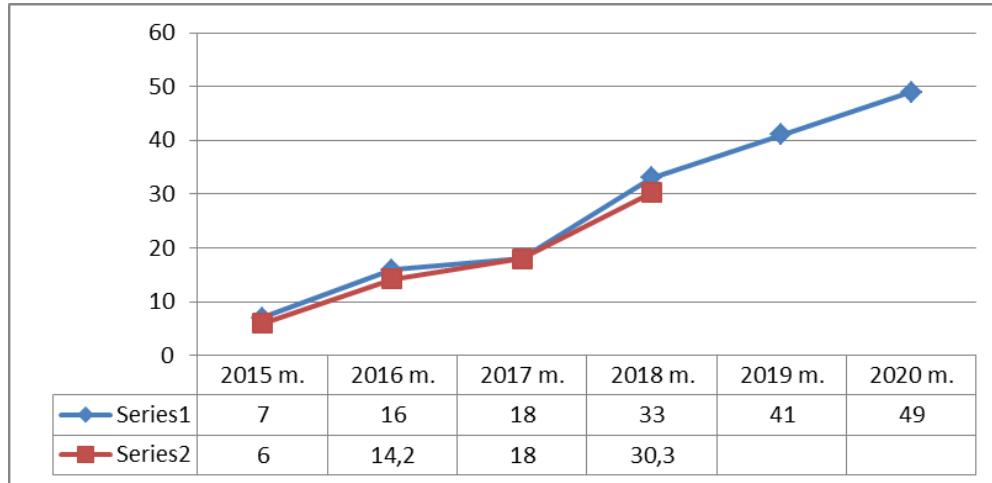
Kultūros paveldo infrastruktūros aktualizavimas, pritaikant visuomenės reikmėms. Iki 2021 m. planuojama užbaigti ir įveikinti visus 76 (regioninius ir valstybinius) kultūros paveldo aktualizavimo projektus, finansuojamus ES lėšomis.

Stebint Valstybės investicijų programos ir kitų programų lėšomis sukurtos ir / arba atnaujintos kultūros infrastruktūros pokyčius ir tendencijas, siekiama įvertinti lėšų poreikį, priimti savalaikius sprendimus dėl lėšų persikirstymo tarp kultūros paslaugų infrastruktūros investicijų projektų, investicijas nukreipti ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei. Pasiektos vertinimo kriterijaus faktinės reikšmės iš esmės atitinka planą, t. y. parodo tinkamą investicijų planavimą ir valdymą (žr. 11 grafiką).

Ženklus sukurtos ir / arba atnaujintos kultūros infrastruktūros didėjimas jau pastebimas 2018 ir

numatomas vėlesniais metais, kadangi greta įgyvendinamų Valstybės investicijų projektų, 2017 m. pradėta įgyvendinti didžioji dalis ES lėšomis finansuojamų valstybės ir regioninio planavimo projektų, taip pat 2017 m. paskelbti kvietimai teikti ES lėšomis finansuojamus projektus kultūros paveldo ir infrastruktūros konkursinėse priemonėse – pastarieji projektai startavo 2018 m. ir bus įgyvendinti iki 2020 m.

11 grafikas. Sukurtos ir / ar renovuotos kultūros paslaugų infrastruktūros dalis nuo renovuotinių kultūros infrastruktūros objektų, įtrauktų į Kultūros ministerijos programas (proc.)

Nacionalinė koncertų salė „Tautos namai“ (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 24 psl.)

2018 m. iniciuotas Nacionalinės koncertų salės, atitinkančios pasaulinius standartus, paslaugų infrastruktūros sukūrimas. 2019 m. vasario mėn. paskelbtas Nacionalinės koncertų salės Vilniuje tarptautinis architektūrinis idėjos viešasis konkursas.

Kultūros informacinių išteklių (įskaitant skaitmenines paslaugas) plėtra (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 14 psl.)

2018 m. pradėti įgyvendinti 7 skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai, kurių metu bus modernizuotos virtualios kultūros paveldo ir kultūrinio turinio informacinės sistemos. Taip pat 2019 m. bus sukurta Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado informacinė sistema.

5.3 kryptis: Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas

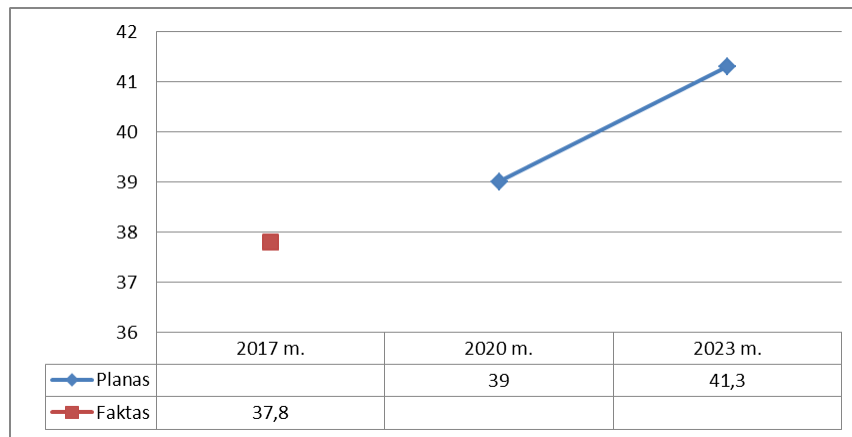
Kultūros ministerija, prisidėdama prie 5.3 krypties įgyvendinimo, siekia pilietiškai aktyvios, kritiškai mąstančios bei atsparios informacinės grėsmės visuomenės ugdymo. Tvirtos visuomenės svarbus požymis yra gebėjimas kritiškai mąstyti, vertinti gaunamą informaciją bei atsakingai formuluoti ir įvairiomis priemonėmis, tarp jų meninės ir kultūrinės raiškos priemonėmis, išreikšti savo pilietinę poziciją. Dalyvavimas kultūrinėse veiklose ugdo visuomenės bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės įgūdžius, skatina kritinį mąstymą, stiprina atsparumą informacinės grėsmės. Aktyviai kultūrinėse veiklose dalyvaujantys asmenys įgyja bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės patirties, todėl aktyviau dalyvauja ir visuomeniniame gyvenime.

SVARBIAUSIŲ VEIKLOS REZULTATŲ PASIEKIMAS:

5.3 krypties įgyvendinimas matuojamas vertinimo kriterijumi „Visuomenės informavimo

priemonių naudojimo raštingumo lygis“.

2017 m. pabaigoje pirmą kartą buvo atliktas Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio nustatymo tyrimas²³, kuriuo nustatytas ir įvertintas gyventojų gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis, gebėjimas kritiškai vertinti žiniasklaidos priemonėse pateiktą informaciją bei jų komunikacinius gebėjimus. Nustatytas Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygis – 37,8 proc. Nors prognozuojama, kad šis rodiklis ateityje turėtų didėti dėl augančios pačių vartotojų edukacijos (2020 m. jis turėtų siekti 39 proc., o 2023 m. – 41,3 proc.), šio lygio pokytį būtina periodiškai stebėti, taip pat ieškoti priežasčių, skatinančių arba mažinančių šio rodiklio augimą.

12 grafikas. Visuomenės informavimo priemonių naudojimo raštingumo lygis (proc.)

Šis rodiklis svarbus matuojant ir stebint gyventojų žinias apie daugybę žiniasklaidos pranešimų ir formų, su kuriais jie susiduria kasdieniniame gyvenime, gebant atpažinti, kaip žiniasklaida galimai formuoja jų suvokimą ir įsitikinimus bei daro įtaką asmeniniams pasirinkimams – visa tai ypatingai aktualu informacinių atakų akivaizdoje, kurios, be kita ko, kelia pavojų ir demokratinėms vertybėms. Tikimasi, kad kryptingas Visuomenės informavimo politikos vykdymas, medijų ir informacinio raštingumo iniciatyvos prisidės prie siekiamų rezultatų.

Kino edukacija visuomenės pilietiškumui didinti (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 10 psl.)

Lietuvos kino centras kartu su Danijos kultūros institutu 2018 m. įgyvendino kino edukacijos projektą „Film LT100“, kurio metu surengtos 44 kūrybinės kino dirbtuvės Vilniuje, Kaune ir įvairiuose Lietuvos regionuose. Nuo 2013 m. kuriama Kino edukacijos ugdymo bazė, skirta skatinti moksleivius žiūrėti nacionalinį kiną ir jį analizuoti. Iš viso Kino edukacijos ugdymo bazės filmų kataloge yra 43 filmai, iš jų 13 gali būti pritaikyti naudoti pilietiškumo ugdymo pamokose. Kasmet į bazę įtraukiami 5–6 nauji lietuviški filmai.

Visuomenės informavimo politikos kryptys (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 14 psl.)

Kultūros ministro 2019-02-19 įsakymu Nr. IV-91 patvirtintos Visuomenės informavimo politikos strateginės kryptys 2019–2022 metams.

Visuomenės informacinio atsparumo koordinavimas (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriuje, 15 psl.)

Siekiant užtikrinti atsparumo stiprinimą informacinėms grėsmėms jautriausiose, mažiausiai reguliuojamose ir priešiškai informacijai paveikiausiose Kultūros ministerijos veiklos srityse (kultūros įstaigose), 2018 m. pab. pradėta kurti Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema – sudaromas kultūros įstaigų (muziejų, archyvų, bibliotekų, scenos meno, kultūros paveldo ir kitų įstaigų) tinklas.

²³ [Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio nustatymo tyrimas](#) atliekamas kas trejus metus, pirmą kartą atliktas 2017 m.

Taip pat Kultūros ministerija 2018 m. prisidėjo prie XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano krypčių 1.1 „Skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas, užimtumo skatinimas“ (teikiamos kultūros paslaugos ir specialiuosius ugdymosi poreikius turintiems mokiniams, aprūpitos bibliotekos socialinės ir informacinės atskirties gyventojų grupėms skirta įranga bei priemonėmis, sudaryta galimybė visiems visuomenės nariams nemokamai kartą per mėnesį apsilankyti muziejuose), 2.2 „Švietimo prieinamumo ir tarptautinio konkurencingumo didinimas“ (viešųjų kultūros įstaigų infrastruktūra labiau atveriamą neformaliajam švietimui: mokiniams sudaryta galimybė naudojantis kultūros pasu gauti kultūros ir meno paslaugas, taip pat mokiniai, o nuo 2019 m. ir visi visuomenės nariai, kartą per mėnesį galės nemokamai lankytis muziejuose, 2018 m. valstybinėse kultūros įstaigose sukurtos net 405 naujos edukacinių užsiėmimų temos), 2.5 „Aukštojo mokslo, mokslo ir kultūros, meno ir inovacijų sistemos darnos užtikrinimas“ (inicijuota nauja Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuotina veikla, skatinanti kultūros turinio indėlį kultūros ir kūrybinių industrijų srityje – kultūros startuoliai), 4.2 „Verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimas, vartotojų teisių apsaugos stiprinimas“ (atnaujinta Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojama programa „Kultūros ir kūrybinės industrijos“, kurios apimtyje nuo 2019 m. bus finansuojami kultūros ir kūrybinių industrijų tinklaveikos projektai, taip pat atnaujinta programa „Sklaida užsienyje“) ir 5.5 „Valstybės interesų įgyvendinimo tarptautinėje bendruomenėje užtikrinimas“ (patvirtinta Kultūros tarptautiškumo politikos koncepcija) įgyvendinimo.

Kultūros ministras

Mindaugas Kvietkauskas